

บันทึกการประชุม
คณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ
ครั้งที่ ๓๖

วันพุธที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๕๘

ณ ห้องประชุมงบประมาณ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๓

กรรมการผู้มาประชุม คือ

๑. ศาสตราจารย์บวรศักดิ์ อุวรรณโณ	ประธานกรรมการ
๒. ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์กระแชะ ชนะวงศ์ รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง	
๓. นายมานิจ สุขสมจิตร	รองประธานกรรมการ คนที่สอง
๔. รองศาสตราจารย์นริวรรธ จินตกานนท์	รองประธานกรรมการ คนที่สี่
๕. นายปรีชา วัชรภักย์	รองประธานกรรมการ คนที่ห้า
๖. นายแพทย์ชูชัย ศุภวงศ์	รองประธานกรรมการ คนที่หก
๗. ศาสตราจารย์พิเศษประสพสุข บุญเดช	ประธานที่ปรึกษากรรมการ
๘. นายจรรยา อินทจาร	รองประธานที่ปรึกษากรรมการ
๙. พลเอก เลิศรัตน์ รัตนวานิช	ที่ปรึกษากรรมการและโฆษกกรรมการ
๑๐. นายคำคุณ สิริธิตมาน	โฆษกกรรมการ
๑๑. พลโท นาวัน ดำริกาญจน์	โฆษกกรรมการ
๑๒. นายปกรณ์ ปรียากร	โฆษกกรรมการ
๑๓. นางสาวสุภัทรา นาคะผิว	โฆษกกรรมการ
๑๔. นายกฤต ไกรจิตติ	กรรมการ
๑๕. ศาสตราจารย์จรัส สุวรรณมาลา	กรรมการ
๑๖. นายจุมพล สุขมัน	กรรมการ
๑๗. นายเชษฐา โทณะวนิก	กรรมการ
๑๘. นายเชิดชัย วงศ์เสรี	กรรมการ
๑๙. นางทิวา ณ นคร	กรรมการ
๒๐. พลโท นคร สุขประเสริฐ	กรรมการ
๒๑. ศาสตราจารย์นครินทร์ เมฆไตรรัตน์	กรรมการ
๒๒. ศาสตราจารย์บรรเจิด สิงคะเนติ	กรรมการ
๒๓. นายบัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์	กรรมการ
๒๔. นายประชา เตรีตน์	กรรมการ

๒๕. นายไพบุลย์ นิติตะวัน	กรรมาธิการ
๒๖. นายมีชัย วีระไวทยะ	กรรมาธิการ
๒๗. พลเอก ยอดยุทธ บุญญาธิการ	กรรมาธิการ
๒๘. นายวิชัย ทิตตภักดิ์	กรรมาธิการ
๒๙. นางสาวสมสุข บุญยะปัญญา	กรรมาธิการ
๓๐. ศาสตราจารย์พิเศษเอนก เหล่าธรรมทัศน์	กรรมาธิการ
๓๑. นางกาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์	เลขานุการกรรมาธิการ

กรรมาธิการผู้ไม่มาประชุม คือ

๑. ศาสตราจารย์สุจิต บุญบงการ	(ลาการประชุม)
๒. รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย	(ลาการประชุม)
๓. นางถวิลวดี บุรีกุล	(ลาการประชุม)
๔. ผู้ช่วยศาสตราจารย์วุฒิศักดิ์ ลามเจริญทรัพย์	(ลาการประชุม)
๕. นายดิสทัต โทตระกิตย์	(ลาการประชุม)

ผู้ช่วยเลขานุการกรรมาธิการ คือ

๑. นายวรรณชัย บุญบำรุง	กรรมการร่างกฎหมายประจำ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
๒. ว่าที่เรือตรี ยุทธนา สำเภาเงิน	ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานคณะกรรมการการปกครอง สำนักกรรมาธิการ ๒ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ผู้เข้าร่วมประชุม คือ

คณะอนุกรรมาธิการบันทึกเจตนารมณ์รัฐธรรมนูญและการจัดทำจดหมายเหตุการยกร่าง
รัฐธรรมนูญ

๑. นายไพบุลย์ มงคลสุวรรณ
๒. นายธนภณ วัฒนกุล

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

นายปณตกร จงธีร์โชติ

นักกฎหมายกฤษฎีกาปฏิบัติการ

สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ

๑. นางณิชชา จริยเศรษฐการ
๒. นางสาวนวลพรรณ นาคปรีชา

นักจดหมายเหตุชำนาญการ

นักจดหมายเหตุปฏิบัติการ

๓. นางสาวดรุณี สุขสมจิตร
๔. นางสาวอักษร เสนะเปรม

นักจดหมายเหตุ
เจ้าพนักงานจดหมายเหตุชำนาญงาน

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

สำนักกฎหมาย

๑. นายสันต์ชัย สิ้นธวัช
๒. นายสถิตย์ ส่งศรีบุญสิทธิ์
๓. นางสาวมานิดา สารพัฒน์

ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานกฎหมาย ๑
นิติกรชำนาญการพิเศษ
นิติกรชำนาญการ

สำนักวิชาการ

๑. นายโชคสุข กรกิตติชัย
๒. นายแดนชัย ไชวิเศษ

วิทยากรชำนาญการพิเศษ
นิติกรชำนาญการ

ผู้ติดตามกรรมาธิการ

๑. พันเอก ประภัทร์ ล้อมสมบุรณ์
๒. นายยุทธนากรณ์ ผมหอม
๓. นายชานนทร์ บุญรัชกุล
๔. นางสาวอรอุมา วรแสน
๕. นางสาวอัญชนันท์ จันทรทรงพล
๖. นายวรวิทย์ เท่งพุ่ม
๗. นายธนกร วัชราน
๘. นายจรัญ ยูพันธ์
๙. นางสาวโรชนี ศิริวัฒนา
๑๐. นางสาวพัชรวรรณ นุชประยูร

ผู้ติดตาม พลเอก ยอดยุทธ บุญญาธิการ
ผู้ติดตาม ศาสตราจารย์พิเศษประสพสุข บุญเดช
ผู้ติดตาม นางกาญจนารัตน์ สิริโรจน์
ผู้ติดตาม นายประชา เตรีตัน
ผู้ติดตาม รองศาสตราจารย์นริวรรณ จินตกานนท์
ผู้ติดตาม นายดิศทัต โทตระกิตย์
ผู้ติดตาม นางสาวสุภัทรา นาคะผิว
ผู้ติดตาม นายมีชัย วีระไวทยะ
ผู้ติดตาม ศาสตราจารย์บรรเจิด สิงคะเนติ
ผู้ติดตาม นายปกรณ์ ปรียากกร

เริ่มประชุมเวลา ๐๙.๑๕ นาฬิกา

เมื่อกรรมาธิการมาครบองค์ประชุมแล้ว ประธานกรรมาธิการได้กล่าวเปิดประชุมและดำเนินการประชุมตามระเบียบวาระการประชุม สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

ระเบียบวาระที่ ๑ เรื่องที่ประธานแจ้งต่อที่ประชุม

ประธานกรรมการแจ้งต่อที่ประชุมว่าเพื่อประโยชน์ในการพิจารณาของคณะกรรมการ
ในหมวดปฏิรูป อาจเชิญนายสุวิทย์ เมษินทรีย์ และคณะ มานำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับสถานะของประเทศไทย
ในโลกปัจจุบัน

ที่ประชุมรับทราบ

ระเบียบวาระที่ ๒ รับรองบันทึกการประชุม

ที่ประชุมมีมติรับรองบันทึกการประชุม ครั้งที่ ๓๓ วันศุกร์ที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๕๘ โดยมีการแก้ไข
ดังนี้

หน้า ๖๕ บรรทัดที่ ๘

ความเดิม “สาธารณะ” นั้น ทำให้ครอบคลุมได้หลายลักษณะมากกว่า ”

แก้ไขเป็น “สาธารณะ” นั้น ทำให้ครอบคลุมได้หลายลักษณะมากกว่าและเป็นถ้อยคำในกฎหมาย
มหาชน”

อนึ่ง ที่ประชุมให้เลื่อนการรับรองบันทึกการประชุมครั้งที่ ๓๔ วันจันทร์ที่ ๑๙ มกราคม ๒๕๕๘
และครั้งที่ ๓๕ วันอังคารที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๕๘ ออกไปก่อน

ระเบียบวาระที่ ๓ พิจารณาร่างบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตรา (ต่อจากการประชุมครั้งที่แล้ว)

ที่ประชุมคณะกรรมการได้เริ่มพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญต่อจากการประชุมครั้งที่แล้ว โดยเริ่มที่
ภาค ๓ นิติธรรม ศาล และองค์กรตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ หมวด ๑ ศาลและกระบวนการยุติธรรม ส่วนที่
๒ ศาลรัฐธรรมนูญ มาตรา (๓/๑/๒) ๔ สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

มาตรา (๓/๑/๒) ๔

มีการแก้ไข

“มาตรา (๓/๑/๒) ๔ ประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมีวาระการดำรง
ตำแหน่งเก้าปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว

ประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ให้ปฏิบัติหน้าที่
ต่อไปจนกว่าประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่จะเข้ารับหน้าที่

ประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเป็นเจ้าพนักงานในการยุติธรรมตาม
กฎหมาย”

ประเด็นความเห็นหรือข้อเสนอแนะของสภาปฏิรูปแห่งชาติ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ พรรค
การเมือง กลุ่มการเมือง ผู้ที่กรรมาธิการเชิญมาให้ความเห็น และประชาชนที่ควรบัญญัติไว้ใน
รัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ เสนอให้ฝ่ายบริหาร หรืออื่น ๆ

สภาปฏิรูปแห่งชาติ

เล่มที่ ๓

หน้าที่ ๔

ลำดับที่ ๖

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ (ไม่มี)

พรรคการเมือง (ไม่มี)

ประชาชน เล่มที่ ๕ หน้าที่ ๘๔ ลำดับที่ ๗-๘ (๑)

กรรมาธิการยื่นขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พลเอก เลิศรัตน์ รัตนวานิช ที่ปรึกษากรรมาธิการและโฆษกกรรมาธิการ ขอแก้ไขเพิ่มเติมความในมาตรา (๓/๑/๒) ๔ วรรคสอง ดังนี้

“ประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ให้ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่จะเข้ารับหน้าที่ กรณีที่ประธานศาลรัฐธรรมนูญลาออกจากตำแหน่งให้ถือว่าพ้นจากตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญด้วย”

โดยมีเหตุผล ที่ผ่านมามีประธานศาลรัฐธรรมนูญได้ขอลาออกจากตำแหน่งแต่ยังดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญต่อไป ซึ่งไม่น่าจะถูกต้องตามที่ได้รับการโปรดเกล้า ฯ

พลโท นคร สุขประเสริฐ กรรมาธิการ ขอแก้ไขความในมาตรา (๓/๑/๒) ๔ วรรคสอง ดังนี้

“ประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ให้ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่จะเข้ารับหน้าที่

โดยขอสงวนข้อต่อของบทบทให้สิทธิสรรหาผู้ซึ่งมีคุณสมบัติที่สมควรให้เข้ารับตำแหน่งแทนในกรณีที่สิทธิสรรหาพ้นสภาพตำแหน่งก่อนครบวาระด้วย”

โดยมีเหตุผลดังนี้ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทำงานภายใต้พระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ คุณสมบัติผู้ที่จะมาดำรงตำแหน่งเป็นสาระสำคัญ สมควรที่จะพิจารณาอย่างรอบคอบเหมาะสมในคราวที่จะเสนอแต่งตั้งทดแทน ถ้าจัดลำดับไว้ก่อนเมื่อถึงวาระดังทดแทน อาจขาดคุณสมบัติมีลักษณะต้องห้ามไม่เหมาะสมก็ได้

นายจรรุญ อินทजार รองประธานที่ปรึกษากรรมาธิการ ขอแก้ไขเพิ่มเติมความในมาตรา (๓/๑/๒) ๔ วรรคสอง ดังนี้

“มาตรา (๓/๑/๒) ๔ ประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมีวาระการดำรงตำแหน่งเก้าปีหรือมีอายุไม่เกินเจ็ดสิบปีบริบูรณ์นับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว โดยมีวาระการดำรงตำแหน่งสี่ปี ในกรณีที่ซึ่งพ้นจากตำแหน่งดังกล่าวยังไม่พ้นตำแหน่ง เพราะอายุยังไม่ครบเจ็ดสิบปีบริบูรณ์ก็ควรให้ดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญต่อไป”

โดยมีเหตุผลดังนี้ อาศัยเทียบเคียงมาตรา (๓/๑/๑) ๑๐ ที่กำหนดวาระการดำรงตำแหน่งประธานศาลฎีกา ศาลปกครองสูงสุดและการกำหนดให้การพ้นตำแหน่งเมื่อมีอายุครบเจ็ดสิบปีบริบูรณ์ตามมาตรา ๒๐๙ (๒) ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

ประเด็นการพิจารณาของคณะกรรมาธิการ

ฝ่ายเลขานุการคณะอนุกรรมาธิการได้ชี้แจงว่า เป็นการคงหลักการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๐๘ วาระในการดำรงตำแหน่งและการให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียวถือเป็นหลักประกันในความเป็นอิสระของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ในต่างประเทศนั้นจะมี

วาระการดำรงตำแหน่งที่ค่อนข้างยาว เช่น ในประเทศสเปน อิตาลี ฝรั่งเศส กำหนดให้มีวาระการดำรงตำแหน่ง ๙ ปี ในประเทศเยอรมันกำหนดให้มีวาระการดำรงตำแหน่ง ๑๒ ปี ในประเทศออสเตรเลีย เบลเยียม กำหนดให้มีวาระการดำรงตำแหน่งตลอดชีพทั้งนี้ต้องมีอายุไม่เกิน ๗๐ ปี

- พลเอก เลิศรัตน์ รัตนวานิช ที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการและโฆษกกระทรวงการคลัง ขอแก้ไขเพิ่มเติมความในมาตรา (๓/๑/๒) ๔ วรรคสอง ดังนี้

“ประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ให้ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่จะเข้ารับหน้าที่ กรณีที่ประธานศาลรัฐธรรมนูญลาออกจากตำแหน่งให้ถือว่าพ้นจากตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญด้วย”

กล่าวคือในทางปฏิบัติที่ผ่านมาประธานศาลรัฐธรรมนูญมีทั้งลาออกจากตำแหน่งแล้วแต่ยังคงดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ กับลาออกจากประธานศาลรัฐธรรมนูญพร้อมกับลาออกจากตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ดังนั้น เพื่อไม่ให้เกิดความไม่สอดคล้องกัน (Inconsistency) ในทางปฏิบัติ จึงเสนอให้กรณีที่ประธานศาลรัฐธรรมนูญลาออกจากตำแหน่งให้ถือว่าพ้นจากตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญด้วย เพื่อความชัดเจนในการปฏิบัติตามที่ได้รับการโปรดเกล้า ฯ

กรรมการได้แสดงความเห็นในประเด็นดังต่อไปนี้

- ศาลรัฐธรรมนูญในทางวิชาการเรียกว่า องค์กรกลุ่ม โดยทุกคนในองค์กรมีฐานะเท่าเทียมกันทำการเลือกผู้ใดผู้หนึ่งมาทำหน้าที่เป็นตัวแทนขององค์กรกลุ่มเท่านั้นไม่ได้เป็นหัวหน้าหรือผู้มีอำนาจบังคับบัญชาแต่อย่างใด

- ในกรณีประธานศาลรัฐธรรมนูญลาออกจากการเป็นประธานศาลรัฐธรรมนูญแต่ก็ยังคงดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอยู่ โดยมีกรณีเทียบเคียงได้กับนายสัญญา ธรรมศักดิ์ ที่ได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งประธานองคมนตรีเรื่อยมาจนกระทั่งได้กราบบังคมทูลลาออกจากตำแหน่งประธานองคมนตรี เนื่องจากสุขภาพไม่อำนวย แต่ยังคงดำรงตำแหน่งองคมนตรีเช่นเดิม นอกจากนี้ ไม่มีการบัญญัติในกฎหมายที่กำหนดชัดว่าเมื่อพ้นจากตำแหน่งประธานองคมนตรีแล้วต้องพ้นจากตำแหน่งองคมนตรีด้วย และศาลรัฐธรรมนูญได้เคยวินิจฉัยว่าประธานศาลรัฐธรรมนูญเมื่อลาออกแล้วยังคงเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญได้เนื่องจากก่อนที่จะได้รับเลือกให้เป็นประธานศาลรัฐธรรมนูญต้องเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ เนื่องจากได้มีธรรมเนียมกรณีประธานองคมนตรี และมีคำวินิจฉัยของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ดังนั้น จึงควรมานำมาบัญญัติให้ชัดเจนว่าหากประธานศาลรัฐธรรมนูญลาออกจากการเป็นประธานศาลรัฐธรรมนูญแต่ก็ยังคงดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอยู่ นอกจากนี้ หากประธานศาลรัฐธรรมนูญลาออกจากตำแหน่งแล้วต้องพ้นจากตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญด้วยอาจทำให้ไม่มีใครอยากเป็นประธานศาลรัฐธรรมนูญ

ฝ่ายเลขานุการคณะอนุกรรมการเสนอให้เพิ่มความเป็นวรรคสอง ดังนี้

วินิจฉัยความเห็นทางคดีที่สวนทางต่อหลักนิติธรรม สวนทางกฎหมาย สวนทางขนบธรรมเนียมและปะเพณีอันดีงามของชาติไทยที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หากไม่กำหนดไว้ย่อมไม่สามารถแก้ไขปัญหาชาติบ้านเมืองได้

กรรมาธิการได้แสดงความเห็นในประเด็นดังต่อไปนี้

- ควรกำหนดให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสามปี เนื่องจากศาลรัฐธรรมนูญมีฐานะเป็นศาลสูงสุด จึงควรต้องได้รับการยอมรับจากภาคประชาชนและสังคมโดยทั่วไปอย่างแท้จริง การกำหนดให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละเก้าปีเป็นระยะเวลาที่นานเกินไปไม่เหมาะสมอาจมีความเห็นต่างหรือทัศนคติไม่ตรงกันทำให้มีการแบ่งฝ่ายในศาลรัฐธรรมนูญได้และจะไม่เป็นผลดีต่อองค์กร และการกำหนดวาระการดำรงตำแหน่งประธานศาลรัฐธรรมนูญคราวละสามปีเพื่อให้สอดคล้องกับวาระการดำรงตำแหน่งของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่กำลังพิจารณาว่าจะป็นหกปี หรือเก้าปี

นอกจากนี้ ในมาตรา (๓/๑/๒) ๑ ได้บัญญัติ “ศาลรัฐธรรมนูญประกอบด้วยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจำนวนเก้าคน” ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจึงมีศักดิ์ศรีเท่าเทียมและเสมอภาคกันไม่ได้เป็นระบบบังคับบัญชาตามระดับชั้นเหมือนศาลโดยทั่วไป จึงควรเปิดโอกาสให้มีการหมุนเวียนตำแหน่งประธานศาลรัฐธรรมนูญเพื่อส่งเสริมให้เกิดความตั้งใจปฏิบัติงานและพัฒนาองค์กรให้มีความก้าวหน้า

- กำหนดให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญต้องพ้นจากตำแหน่งเมื่อมีอายุครบเจ็ดสิบปีบริบูรณ์ตามมาตรา ๒๐๙ (๒) ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ โดยมีเหตุผล อาศัยเทียบเคียงมาตรา (๓/๑/๑) ๑๐ ที่กำหนดให้พ้นตำแหน่งเมื่อมีอายุครบเจ็ดสิบปีบริบูรณ์

กรรมาธิการได้แสดงความเห็นในประเด็นดังต่อไปนี้

- การกำหนดให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญต้องพ้นจากตำแหน่งเมื่อมีอายุครบเจ็ดสิบปีบริบูรณ์เห็นควรนำไปบัญญัติในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญและวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

- วาระการดำรงตำแหน่งของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ โดยมีกรรมาธิการแสดงความเห็นว่าควรให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมีวาระการดำรงตำแหน่ง ๖ ปี เพราะการให้มีวาระการดำรงตำแหน่ง ๙ ปี เป็นระยะเวลานานไม่สอดคล้องกับวัฒนธรรม สังคมและความรู้สึกของคนไทย ที่ต้องการเห็นความเปลี่ยนแปลง

กรรมาธิการได้แสดงความเห็นในประเด็นดังต่อไปนี้

- วาระในการดำรงตำแหน่งควรเป็นเก้าปีเนื่องจากสามารถดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว และหากให้มีวาระการดำรงตำแหน่งเพียงเท่าองค์กรอื่นซึ่งมีวาระการดำรงตำแหน่งสั้นอาจจะทำให้ขาดความต่อเนื่อง (Continuity of Wisdom)

- ประธานศาลรัฐธรรมนูญเมื่อพ้นตำแหน่งแล้วสามารถได้รับเลือกให้กลับมาดำรงตำแหน่งประธานศาลรัฐธรรมนูญได้อีกหรือไม่

กรรมวิธีการได้แสดงความเห็นในประเด็นดังต่อไปนี้

- ประธานศาลรัฐธรรมนูญเมื่อพ้นตำแหน่งแล้วหากได้รับเลือกให้กลับมาดำรงตำแหน่งประธานศาลรัฐธรรมนูญไม่ควรดำรงตำแหน่งดังกล่าวโดยควรถือเป็นธรรมเนียมปฏิบัติให้ดำรงตำแหน่งประธานศาลรัฐธรรมนูญได้เพียงวาระเดียว

มติของคณะกรรมการ

ที่ประชุมคณะกรรมการมามีมติให้แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา (๓/๑/๒) ๔ ที่คณะอนุกรรมการยกร่างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญเบื้องต้นเป็นผู้เสนอ เป็นดังนี้

“มาตรา (๓/๑/๒) ๔ ประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมีวาระการดำรงตำแหน่งเก้าปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว

ให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งดำรงตำแหน่งประธานศาลรัฐธรรมนูญมาครบสามปีแล้ว พ้นจากตำแหน่งประธานศาลรัฐธรรมนูญ แต่ให้ดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญต่อไป แล้วให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเลือกตุลาการศาลรัฐธรรมนูญคนหนึ่งให้ดำรงตำแหน่งแทน

ประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ให้ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่จะเข้ารับหน้าที่

ประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเป็นเจ้าพนักงานในการยุติธรรมตามกฎหมาย”

มาตรา (๓/๑/๒) ๕

มีการแก้ไข

“มาตรา (๓/๑/๒) ๕ คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม การพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ และการกระทำอันเป็นการต้องห้ามในระหว่างที่ดำรงตำแหน่งประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญและวิธีพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งอย่างน้อยต้องมีข้อกำหนดห้ามมิให้ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งในองค์กรตามรัฐธรรมนูญใดมาก่อน เข้ารับการสรรหา และการจัดทำบัญชีและการให้วุฒิสภาเห็นชอบในการแต่งตั้งบุคคลตามบัญชีรายชื่อตามมาตรา (๓/๑/๒) ๑ วรรคสอง”

ประเด็นความเห็นหรือข้อเสนอแนะของสภาปฏิรูปแห่งชาติ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ พรรคการเมือง กลุ่มการเมือง ผู้ที่กรรมการเชิญมาให้ความเห็น และประชาชนที่ควรบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ เสนอให้ฝ่ายบริหาร หรืออื่น ๆ

สภาปฏิรูปแห่งชาติ เล่มที่ ๓   หน้าที่ ๓   ลำดับที่ ๓(๖)

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ (ไม่มี)

พรรคการเมือง (ไม่มี)

ประชาชน (ไม่มี)

กรรมการยื่นขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ไม่มี)

ประเด็นการพิจารณาของคณะกรรมการ

ฝ่ายเลขานุการคณะอนุกรรมการได้ชี้แจงว่า ได้นำรายละเอียดมาจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๐๕ และ มาตรา ๒๐๗ คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของตุลาการ และมาตรา ๒๐๙ และ มาตรา ๒๑๐ การพ้นจากตำแหน่ง นอกจากนี้ การเพิ่มความ “และการพ้นจากตำแหน่งเมื่อมีอายุครบเจ็ดสิบปีบริบูรณ์” จะทำให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น และควรนำแนวความคิดหลักไปบัญญัติในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญและวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

ทั้งนี้ ประธานกรรมการมีความเห็นว่าควรตั้งคณะอนุกรรมการยกร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญและวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

มติของคณะกรรมการ

ที่ประชุมคณะกรรมการมีมติให้แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา (๓/๑/๑) ๕ ที่คณะอนุกรรมการยกร่างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญเบื้องต้นเป็นผู้เสนอ เป็นดังนี้

“มาตรา (๓/๑/๒) ๕ คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม การพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ และการกระทำอันเป็นการต้องห้ามในระหว่างที่ดำรงตำแหน่งประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญและวิธีพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งอย่างน้อยต้องมีข้อกำหนดห้ามมิให้ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งในองค์กรตามรัฐธรรมนูญใดมาก่อน เข้ารับการสรรหาและการชดเชยที่บัญชีและควรให้บุคคลที่พ้นจากตำแหน่งในคราวแต่ตั้งบุคคลที่ชดเชยที่บัญชีหรือชดเชยที่สำรอง (๓/๑/๒) ๖ บรรดาสอบ พ้นจากตำแหน่งเมื่อมีอายุครบเจ็ดสิบปีบริบูรณ์”

มาตรา (๓/๑/๒) ๖

มีการแก้ไข

“มาตรา (๓/๑/๒) ๖ ในการที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดีใด ถ้าศาลเห็นเองหรือคู่ความโต้แย้งพร้อมด้วยเหตุผลว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นต้องด้วยบทบัญญัติมาตรา ๖ และยังไม่มีการวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น ให้ศาลส่งความเห็นเช่นนั้นตามทางการเพื่อศาลรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณาวินิจฉัย ในระหว่างนั้นให้ศาลดำเนินการพิจารณาต่อไปได้แต่ให้รอการพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว จนกว่าจะมีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่าคำโต้แย้งของคู่ความตามวรรคหนึ่งไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัย ศาลรัฐธรรมนูญจะไม่รับเรื่องดังกล่าวไว้พิจารณาก็ได้

คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้ใช้ได้ในคดีที่ถึงปวง แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงคำพิพากษาของศาลอันถึงที่สุดแล้ว”

ประเด็นความเห็นหรือข้อเสนอแนะของสภาปฏิรูปแห่งชาติ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ พรรคการเมือง กลุ่มการเมือง ผู้ที่กรรมาธิการเชิญมาให้ความเห็น และประชาชนที่ควรบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ เสนอให้ฝ่ายบริหาร หรืออื่น ๆ

สภาปฏิรูปแห่งชาติ (ไม่มี)

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ เล่มที่ ๓   หน้าที่ ๑๑   ลำดับที่ ๒๓

พรรคการเมือง (ไม่มี)

ประชาชน (ไม่มี)

กรรมาธิการยื่นขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

นายจรูญ อินทจาร รองประธานที่ปรึกษากรรมาธิการ ขอแก้ไขเพิ่มเติมความในมาตรา (๓/๑/๒) ๖ ดังนี้

ให้เพิ่มข้อความในส่วนที่ว่าให้ศาลส่งความเห็นเช่นนั้นตามทางการเพื่อศาลรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณาหากศาลมิได้ส่งความเห็นเช่นนั้นก็ให้คู่ความที่ได้แย้งในคดียื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยต่อไป

โดยมีเหตุผลดังนี้ ด้วยปรากฏว่าศาลที่จะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดีใช้ดุลยพินิจตามอำเภอใจไม่ยอมส่งความเห็นเช่นนั้นเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย

ประเด็นการพิจารณาของคณะกรรมาธิการ

นายจรูญ อินทจาร รองประธานที่ปรึกษากรรมาธิการ ขอแก้ไขเพิ่มเติมความในมาตรา (๓/๑/๒) ๖ ดังนี้

ให้เพิ่มข้อความในส่วนที่ว่าให้ศาลส่งความเห็นเช่นนั้นตามทางการเพื่อศาลรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณาหากศาลมิได้ส่งความเห็นเช่นนั้นก็ให้คู่ความที่ได้แย้งในคดียื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยต่อไป

เหตุผล ด้วยปรากฏว่าศาลที่จะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดีใช้ดุลยพินิจตามอำเภอใจไม่ยอมส่งความเห็นเช่นนั้นเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนไม่เป็นการลิดรอนสิทธิควรให้ศาลที่จะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดีใดส่งความเห็นให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าเข้าเกณฑ์หรือไม่ เพื่อให้สิทธิประชาชนได้เข้าถึงซึ่งความยุติธรรมตามกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและไม่ถูกองค์กรใดลิดรอนตัดสิทธิของประชาชน และเห็นควรบันทึกในเจตนารมณ์เพื่อให้เกิดความชัดเจนว่าไม่ต้องการให้ศาลใช้ดุลยพินิจหรือวินิจฉัยในการที่กฎหมายขัดกัน

ประธานกรรมาธิการชี้แจงต่อประเด็นดังกล่าวว่า การบังคับให้ส่งทุกคดีช่วงต้นเป็นเครื่องมือใช้สิทธิโดยไม่สุจริตถ่วงคดี เพราะการที่ศาลต้องส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ทำให้คดีประวิงล่าช้าได้และอาจทำให้ต้องส่งศาลรัฐธรรมนูญในทุกเรื่องทั้งเรื่องของกฎหมาย หรือเรื่องของการกระทำจึงเห็นควรว่าถ้าศาลไม่บังคับใช้กฎหมายกับคดีใดศาลไม่ต้องส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย รวมทั้งศาลรัฐธรรมนูญได้เคยพิจารณาวินิจฉัยแล้วว่าศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยเฉพาะกรณีกฎหมายขัดกันและถ้าศาลไม่บังคับใช้กฎหมายกับคดีใดศาลไม่ต้องส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ดังนั้น ถ้าศาลไม่บังคับใช้กฎหมายไม่เข้ามาตรานี้ไม่ต้องส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย เช่น คำสั่งนายก เป็นต้น การกำหนดให้ศาลส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาจะมีการส่งให้พิจารณาทุกเรื่องเพราะคู่ความหนึ่งใช้สิทธิ

โดยสุจริต ส่วนหนึ่งต้องการประวิงคดี แต่ทั้งนี้แม้ศาลไม่ส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยก็ยังมืองค์กรอื่นและยังไม่ตัดสินใจในการยื่นคำร้องของบุคคลต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้แต่ต้องเป็นกรณีที่ไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีอื่นได้แล้วตามมาตรา ๗

กรรมาธิการผู้ขอแก้ไขเพิ่มเติมพอใจกับการชี้แจง

ฝ่ายเลขานุการคณะอนุกรรมาธิการได้ขอให้ตัดความว่า “**คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้ใช้ไม่ได้ในคดีทั้งปวง แต่ไม่กระทบกระทั่งถึงคำพิพากษาของศาลชั้นที่สุดแล้ว**” ออกเนื่องจากได้มีการบัญญัติความดังกล่าวไว้ในมาตรา (๓/๑/๒) ๙ แล้ว

มติของคณะกรรมาธิการ

ที่ประชุมคณะกรรมาธิการมีมติให้แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา (๓/๑/๒) ๖ ที่คณะอนุกรรมาธิการยกวางบทบัญญัติรัฐธรรมนูญเบื้องต้นเป็นผู้เสนอ เป็นดังนี้

“มาตรา (๓/๑/๒) ๖ ในการที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดีใด ถ้าศาลเห็นเองหรือคู่ความโต้แย้งพร้อมด้วยเหตุผลว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นต้องด้วยบทบัญญัติมาตรา ๖ และยังไม่มีความวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น ให้ศาลส่งความเห็นเช่นนั้นตามทางการเพื่อศาลรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณาวินิจฉัย ในระหว่างนั้นให้ศาลดำเนินการพิจารณาต่อไปได้แต่ให้รอการพิจารณาคดีไว้ชั่วคราว จนกว่าจะมีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่าคำโต้แย้งของคู่ความตามวรรคหนึ่งไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัย ศาลรัฐธรรมนูญจะไม่รับเรื่องดังกล่าวไว้พิจารณาก็ได้

คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้ใช้ไม่ได้ในคดีทั้งปวง แต่ไม่กระทบกระทั่งถึงคำพิพากษาของศาลชั้นที่สุดแล้ว”

มาตรา (๓/๑/๒) ๗

มีการแก้ไข

“มาตรา (๓/๑/๒) ๗ บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้

การใช้สิทธิตามวรรคหนึ่งต้องเป็นกรณีที่ไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีอื่นได้แล้ว ทั้งนี้ ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ”

ประเด็นความเห็นหรือข้อเสนอแนะของสภาปฏิรูปแห่งชาติ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ พรรคการเมือง กลุ่มการเมือง ผู้ที่กรรมาธิการเชิญมาให้ความเห็น และประชาชนที่ควรบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ เสนอให้ฝ่ายบริหาร หรืออื่น ๆ

สภาปฏิรูปแห่งชาติ (ไม่มี)

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ (ไม่มี)

พรรคการเมือง (ไม่มี)

ประชาชน (ไม่มี)

กรรมาธิการยื่นขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พลเอก เลิศรัตน์ รัตนวานิช ที่ปรึกษากรรมาธิการและโฆษกกรรมาธิการ ขอแก้ไขเพิ่มเติมความใน มาตรา (๓/๑/๒) ๗ วรรคสอง ดังนี้

“การใช้สิทธิตามวรรคหนึ่งต้องเป็นกรณีที่ไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีอื่นได้แล้ว ทั้งนี้ ตามที่บัญญัติไว้ใน พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญและวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ”

โดยมีเหตุผลดังนี้ เข้าใจว่าพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญจะใช้ชื่อนี้เนื่องจากมีเรื่องเกี่ยวกับ ตัวศาลรัฐธรรมนูญเองที่จะนำไปบรรจุไว้ด้วยสอดคล้องกับชื่อพระราชบัญญัติในมาตรา (๓/๑/๒) ๘ วรรคสอง

ประเด็นการพิจารณาของคณะกรรมการ

ฝ่ายเลขานุการคณะอนุกรรมาธิการได้ชี้แจงว่า ความในมาตรานี้เป็นการคงหลักการรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๒

- คณะกรรมาธิการเห็นชอบกับการแก้ไขเพิ่มเติมตามที่ผู้ขอแก้ไขเพิ่มเติมเสนอ
- ได้มีการสอบถามถึงกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญไม่รับเรื่องไว้พิจารณาวินิจฉัย

ฝ่ายเลขานุการคณะอนุกรรมาธิการได้ชี้แจงต่อประเด็นดังกล่าวว่า โดยมากเรื่องที่ส่งให้ศาล รัฐธรรมนูญวินิจฉัยไม่ใช่เรื่องบทบัญญัติแห่งกฎหมาย แต่เป็นเรื่องของการกระทำ ทั้งนี้ หากศาลรัฐธรรมนูญไม่ รับเรื่องไว้พิจารณาวินิจฉัย ศาลรัฐธรรมนูญต้องให้เหตุผลในการไม่รับเรื่องดังกล่าวไว้พิจารณาวินิจฉัย เช่น เรื่องที่ยื่นมานั้นไม่ใช่บทบัญญัติแห่งกฎหมายศาลจึงไม่รับเรื่องดังกล่าวไว้พิจารณาวินิจฉัย

ประธานกรรมาธิการได้ชี้แจงเพิ่มเติมว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีไว้เพื่อรักษากฎหมายสูงสุดคือรัฐธรรมนูญ จึงบัญญัติให้องค์กรต่าง ๆ เป็นผู้ส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย แต่ในมาตรานี้เปิดโอกาสให้ประชาชน สามารถยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ได้แต่ต้องเป็นกรณีที่ไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีอื่นได้แล้ว

มติของคณะกรรมการ

ที่ประชุมคณะกรรมการมีมติให้แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา (๓/๑/๒) ๗ ที่คณะอนุกรรมาธิการยกร่าง บทบัญญัติรัฐธรรมนูญเบื้องต้นเป็นผู้เสนอ เป็นดังนี้

“มาตรา (๓/๑/๒) ๗ บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้มีสิทธิยื่นคำร้อง ต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้

การใช้สิทธิตามวรรคหนึ่งต้องเป็นกรณีที่ไม่อาจใช้สิทธิโดยวิธีอื่นได้แล้ว ทั้งนี้ ตามที่บัญญัติ ไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญและวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ”

มาตรา (๓/๑/๒) ๘

มีการแก้ไข

“ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือ องค์กรตามรัฐธรรมนูญที่มีใช้ศาลตั้งแต่สององค์กรขึ้นไป ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา

ประธานรัฐสภา นายกรัฐมนตรี ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร หรือองค์กรนั้น เสนอเรื่องพร้อมความเห็น ต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย”

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการ ได้ชี้แจงว่า มาตรการนี้มีหลักการเดียวกับรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๔ โดยเพิ่มคำว่า “ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา เป็นองค์กรที่ใช้เสียงข้างมากเพื่อดำเนินการ ในเรื่องต่างๆ หากกำหนดไว้ในลักษณะเดิมตามรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ จะไม่มีจุดเชื่อมโยงระหว่างฝ่ายที่มีเสียง ข้างน้อยกับศาลรัฐธรรมนูญ มาตรการนี้จะทำให้ฝ่ายที่มีเสียงข้างน้อยเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญได้

ประธานกรรมการได้กล่าวว่า มาตรการนี้มีความสำคัญ ในรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ศาลรัฐธรรมนูญได้ วินิจฉัยตีความว่าองค์กรตามรัฐธรรมนูญนั้นจะต้องก่อตั้งโดยรัฐธรรมนูญและมีอำนาจหน้าที่บัญญัติไว้ใน รัฐธรรมนูญ แต่ได้มีการวินิจฉัยว่า คณะกรรมการสรรหาบุคคลมาดำรงตำแหน่งในองค์กรตามรัฐธรรมนูญ เป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญด้วย ซึ่งเห็นว่าคณะกรรมการสรรหาที่มีหน้าที่เพียงสรรหาบุคคล ศาลรัฐธรรมนูญ จึงเข้าไปพิจารณาถึงกระบวนการสรรหาบุคคล ต่อมาในรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ จึงได้บัญญัติในเรื่องดังกล่าวให้ มีความชัดเจนยิ่งขึ้นในลักษณะว่า ในกรณีที่มีข้อขัดแย้งเรื่องอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญตั้งแต่ สององค์กรขึ้นไปซึ่งไม่ใช่ศาลให้ส่งเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ แต่ศาลรัฐธรรมนูญได้ตีความจนทำให้ไม่ สามารถใช้มาตราดังกล่าวได้ เช่น กรณีผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินได้เสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญว่าเกิดความ ขัดแย้งระหว่างผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญกับวุฒิสภาในการพิจารณากฎหมาย และได้มีการวินิจฉัยว่า ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินในฐานะองค์กรตามรัฐธรรมนูญสามารถเสนอกฎหมาย ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดินได้เป็นอำนาจในการเสนอกฎหมาย ในส่วนการพิจารณา กฎหมายเป็นอำนาจของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภาในฐานะรัฐสภา จึงไม่มีข้อขัดแย้งระหว่างองค์กรตาม รัฐธรรมนูญ จึงเห็นว่าการจะใช้มาตรา ๒๑๔ ตามรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ต้องเป็นเรื่องที่เกิดความขัดแย้งขึ้น จริงซึ่งมีข้อจำกัดในการใช้มาตราดังกล่าวได้น้อยมาก ความในมาตรา มาตรา (๓/๑/๒) ๘ จึงมีความ เหมาะสมแล้ว

ประเด็นความเห็นหรือข้อเสนอแนะของสภาปฏิรูปแห่งชาติ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ พรรค การเมือง กลุ่มการเมือง ผู้ที่กรรมาธิการเชิญมาให้ความเห็น และประชาชนที่ควรบัญญัติไว้ใน รัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ เสนอให้ฝ่ายบริหาร หรืออื่นๆ

สภาปฏิรูปแห่งชาติ (ไม่มี)

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ (ไม่มี)

พรรคการเมือง (ไม่มี)

ประชาชน (ไม่มี)

กรรมาธิการยื่นขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ไม่มี)

ประเด็นการพิจารณาของคณะกรรมการ

มีกรรมการแสดงความเห็น ดังนี้

- ได้รับทราบข้อมูลอย่างไม่เป็นทางการว่า ศาลรัฐธรรมนูญไม่ต้องการพิจารณาในเรื่องความขัดแย้งระหว่างสององค์กร หากกำหนดความว่า “ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่” จะทำให้ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเรื่องต่างๆที่ไม่เป็นไปตามที่ที่ประชุมต้องการ จึงขอให้มีการปรับปรุงความดังกล่าวในมาตรานี้ ในลักษณะว่าเป็นเรื่องความขัดแย้งระหว่างความคิดเห็นขององค์กรหนึ่งกับอีกองค์กรหนึ่งที่แตกต่าง หรือองค์กรหนึ่งเห็นว่าอีกองค์กรหนึ่งดำเนินการไม่ถูกต้องแล้วเกิดความขัดแย้งกัน หากเป็นอำนาจหน้าที่ตามบทบัญญัติของกฎหมายอื่นแล้วอยู่ในกรอบของมาตรานี้หรือไม่

- เหตุใดจึงไม่มีการกำหนดคำว่า “ความขัดแย้ง” ในมาตรานี้เพื่อให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการได้ชี้แจงว่า หลักการในมาตรานี้ คือไม่ต้องการให้ศาลเข้าไปวินิจฉัยในทุกเรื่อง แต่ให้ศาลพิจารณาตีความรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ แต่ในเรื่องความขัดแย้งอื่นนั้นไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ แต่หากรัฐธรรมนูญกำหนดให้องค์กรดังกล่าวมีอำนาจตามที่กฎหมายอื่นให้อำนาจ ก็ถือว่าอยู่ในกรอบของรัฐธรรมนูญเช่นกัน ความในมาตรานี้จะมีความหมายที่กว้าง เมื่อมีปัญหาในเรื่องการใช้หรือการตีความในเรื่องอำนาจแล้วสามารถเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ไม่ว่าปัญหานั้นจะเป็นความขัดแย้งหรือไม่

ประธานกรรมการได้กล่าวว่า กรณีที่มีปัญหาในรัฐธรรมนูญ ๒๕๔๐ เป็นเรื่องที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยในเรื่องคณะกรรมการสรรหาเท่านั้น หากไม่เกิดปัญหาความขัดแย้งขึ้นจริงศาลจะไม่รับวินิจฉัย ซึ่งเป็นเรื่องที่ถูกต้อง ศาลจะไม่รับพิจารณาเรื่องที่เป็นลักษณะในการหารือ การไม่กำหนดคำว่าความขัดแย้งในมาตรานี้ เนื่องจากได้เคยกำหนดไว้อย่างชัดเจนในรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ แต่ปรากฏว่าศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยกรณีผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินกับวุฒิสภาว่าไม่ถือว่าเป็นความขัดแย้ง และให้ตัดคำว่า “ตั้งแต่สององค์กรขึ้นไป” ของมาตรานี้ออกไป

- มีกรณีที่องค์กรที่ขัดแย้งไม่ดำเนินการให้เป็นความขัดแย้งที่เป็นทางการ เช่น กรณีคณะรัฐมนตรีที่เป็นผู้ขัดแย้งไม่จัดทำมติที่เป็นทางการ เพื่อหลีกเลี่ยงการใช้มาตรานี้ จึงขอสนับสนุนความในมาตรานี้

- ขอให้กำหนดความว่า ปัญหาที่เป็นข้อขัดแย้งในมาตรานี้ด้วย มิฉะนั้นองค์กรดังกล่าวจะสามารถเสนอเรื่องปัญหาอื่นๆต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ และขอให้ตัดความว่า “ที่มีใช้ศาลตั้งแต่สององค์กรขึ้นไป” โดยกำหนดเพียงคำว่า องค์กรรัฐธรรมนูญ เท่านั้นซึ่งมีความหมายที่เพียงพอแล้ว

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการได้ชี้แจงว่าคำว่า “องค์กรรัฐธรรมนูญที่มีใช้ศาล” ในมาตรานี้ เนื่องจากเคยมีกรณีความขัดแย้งของศาลปกครองและสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยศาลปกครองสูงสุดได้เคยวินิจฉัยไว้ว่า ศาลปกครองสูงสุดเข้าไปตรวจสอบองค์กรตามรัฐธรรมนูญนั้นไม่ถือว่าเป็นความขัดแย้ง แต่เป็นเรื่ององค์กรตุลาการตรวจสอบองค์กรที่มีใช้ตุลาการ มิฉะนั้น เมื่อศาลไปตรวจสอบองค์กรอื่น องค์กรนั้นจะสามารถส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาได้

- ขอสอบถามว่าหากกำหนดไว้เช่นนี้ สภาผู้แทนราษฎรมีปัญหาอย่างไรแล้วสามารถส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาได้ใช่หรือไม่ และขอให้เพิ่มความว่า “ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของระหว่างสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือองค์กรตามรัฐธรรมนูญที่มีใช้ศาลตั้งแต่สององค์กรขึ้นไป” ในมาตรานี้ด้วย

- ความในมาตรานี้มีความเหมาะสมและทำให้เกิดดุลยภาพ รัฐธรรมนูญต้องมีบทบัญญัติในเรื่องนี้ไว้ตามแนวทาง judicialization of politics ให้ปัญหาในเรื่องอำนาจหน้าที่ไปยุติที่องค์กรศาลทั้งหมด และถือว่าเป็นหลักการของรัฐธรรมนูญสมัยใหม่ ที่กำหนดให้มืองค์กรที่ชี้ขาดในเรื่องนี้ด้วย รวมถึงในต่างประเทศได้มีการใช้หลักการดังกล่าวด้วยเช่นกัน

- ขอให้ตัดคำว่า “หรือองค์กรนั้น” ออกไปเพื่อป้องกันการตีความว่าการเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญเป็นเรื่องขององค์กรนั่นเอง

ประธานกรรมการได้กล่าวว่า หากเพิ่มคำว่า “ระหว่าง” ในมาตรานี้จะทำให้ไม่สามารถแก้ไขรัฐธรรมนูญและต้องใช้แนวทางอื่นแทน และคำว่า “องค์กรนั้น” หมายถึง สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือองค์กรตามรัฐธรรมนูญที่มีใช้ศาล ส่งเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ ตัวบุคคลกับองค์กรมีใช้คนเดียวกัน แต่เมื่อสภาผู้แทนราษฎรมีมติให้ส่งเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญแล้ว ประธานสภาผู้แทนราษฎรต้องส่งเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญด้วย

มติของคณะกรรมการ

ที่ประชุมคณะกรรมการได้มีมติแก้ไขมาตรา (๓/๑/๒) ๘ เป็นดังนี้

“ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือองค์กรตามรัฐธรรมนูญที่มีใช้ศาลตั้งแต่สององค์กรขึ้นไปหรือคณะกรรมการสรรหาองค์กรต่างๆตามรัฐธรรมนูญนี้ ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา ประธานรัฐสภา นายกรัฐมนตรี ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร หรือองค์กรนั้น เสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย”

มาตรา (๓/๑/๒) ๙

ไม่มีการแก้ไข

“องค์คณะของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญในการนั่งพิจารณาและในการทำคำวินิจฉัย ต้องประกอบด้วยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญไม่น้อยกว่าห้าคน คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้ถือเสียงข้างมาก เว้นแต่จะมีบัญญัติเป็นอย่างอื่นในรัฐธรรมนูญนี้ โดยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นองค์คณะทุกคนจะต้องทำความเห็นในการวินิจฉัยในส่วนของตนพร้อมแถลงด้วยวาจาต่อที่ประชุมก่อนการลงมติ

วิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญและวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้เป็นเด็ดขาด มีผลผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอื่นของรัฐ และให้ใช้ได้ในคดีทั้งปวง แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงคำพิพากษาของศาลอันถึงที่สุดแล้ว ทั้งนี้

คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญและความเห็นในการวินิจฉัยของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทุกคน ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา”

ฝ่ายเลขานุการคณะอนุกรรมการได้ชี้แจงว่า มาตรานี้เป็นหลักการเดียวกันกับมาตรา ๒๑๖ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ แต่ได้มีการปรับความใหม่โดยนำความในมาตรา ๒๑๖ ววรรคแรกและวรรคสองมา รวมกันเป็นความในวรรคแรกของมาตรานี้ และได้ความในวรรคหกของมาตรา ๒๑๖ มาเป็นความในวรรคสอง และในวรรคท้ายได้นำความในมาตรา ๒๑๑ วรรคท้ายตามรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ว่า “และให้ใช้ได้ในคดี ทั้งปวง แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงคำพิพากษาของศาลอันถึงที่สุดแล้ว” มากำหนดไว้ในวรรคท้าย

ประเด็นความเห็นหรือข้อเสนอแนะของสภาปฏิรูปแห่งชาติ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ พรรคการเมือง กลุ่มการเมือง ผู้ที่กรรมาธิการเชิญมาให้ความเห็น และประชาชนที่ควรบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ เสนอให้ฝ่ายบริหาร หรืออื่นๆ

สภาปฏิรูปแห่งชาติ	(ไม่มี)
สภานิติบัญญัติแห่งชาติ	(ไม่มี)
พรรคการเมือง	เล่ม ๓ หน้าที่ ๔๗ ลำดับที่ ๗๔
ประชาชน	เล่ม ๕ หน้าที่ ๘๔ ลำดับที่ ๘(๑)

กรรมาธิการยื่นขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

นายกฤต ไกรจิตติ กรรมาธิการ ได้ขอแก้ไขความในวรรคแรกเป็นดังนี้

“องค์คณะของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญในการนั่งพิจารณาคดีและในการทำคำวินิจฉัย ต้องประกอบด้วยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญไม่น้อยกว่าห้าคนเต็มคณะ เว้นแต่จะมีเหตุผลสมควร คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้ถือเสียงข้างมากสองในสาม เว้นแต่จะมีบัญญัติเป็นอย่างอื่นในรัฐธรรมนูญนี้ โดยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นองค์คณะทุกคนจะต้องให้ความเห็นในการวินิจฉัยในส่วนของตนพร้อมแถลงด้วยวาจาต่อที่ประชุมก่อนการลงมติ”

เหตุผล การวินิจฉัยคดีรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดต้องบัญญัติเป็นหลักการว่าให้มีการนั่งพิจารณาคดีและทำคำวินิจฉัยเต็มคณะตามหลักการของศาลยุติธรรม ยกเว้นมีเหตุอันสมควร หากบัญญัติให้มีองค์คณะอย่างน้อยห้าคนแต่มีคำวินิจฉัยด้วยเสียงข้างมากสองในสามจะมีผลทำให้คดีนั้นได้รับการวินิจฉัยด้วยคะแนนเสียงเพียงสามคนจากจำนวนตุลาการทั้งหมดเก้าคนซึ่งเท่ากับหนึ่งในสามของจำนวนตุลาการทั้งหมดเท่านั้น เหตุที่ให้ใช้เสียงข้างมากสองในสามนั้นให้เป็นไปตามหลักการพิจารณาพิพากษาของศาลยุติธรรมซึ่งเป็นไปตามหลักการกฎหมายที่ว่าต้องมีการพิสูจน์โดยปราศจากข้อสงสัยว่าบุคคลที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด หากมีความเห็นแย้งต้องมีเสียงข้างมากสองในสาม โดยที่รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุด คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญก็ควรใช้เสียงข้างมากสองในสามเช่นกัน

ประเด็นการพิจารณาของคณะกรรมการธิการ

ประเด็นการขอแก้ไขของนายกฤต ไกรจิตติ กรรมการธิการ

ฝ่ายเลขานุการคณะอนุกรรมการ ได้ชี้แจงว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีองค์คณะใหญ่ไม่เหมือนกับศาลยุติธรรม การกำหนดให้พิจารณาเต็มคณะและการกำหนดให้ใช้เสียงสองในสามคำวินิจฉัยอาจทำให้กระทบต่อการพิจารณาได้ และไม่สามารถใช้หลักการเหมือนกับศาลยุติธรรมซึ่งเป็นองค์คณะเล็กได้

มีกรรมการแสดงความเห็น ดังนี้

- การกำหนดในเรื่องการใช้เสียงข้างมากในคำวินิจฉัย ควรไปกำหนดไว้ในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญมากกว่า หากผู้ถูกกล่าวหาโต้แย้งว่ามีตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเกี่ยวข้องกับคดีและขอให้ไม่เข้าร่วมเป็นองค์คณะ จะทำให้ศาลไม่สามารถดำเนินการพิจารณาได้ เนื่องจากอาจทำให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญถูกร้องเรียนและถอนตัวไปส่งผลต่อองค์คณะได้

นายกฤต ไกรจิตติ กรรมการธิการ ขอให้บันทึกไว้ว่า ต้องการใช้หลักการโดยให้มีการพิจารณาและทำคำวินิจฉัยเต็มองค์คณะ และในคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้ถือเสียงข้างมากสองในสาม

ประธานกรรมการกล่าวว่า ศาลรัฐธรรมนูญของประเทศเยอรมันแบ่งเป็น ๒ องค์คณะและไม่ต้องพิจารณาเต็มองค์คณะ หากใช้เต็มคณะอาจทำให้เกิดปัญหาได้ สำหรับการให้เสียงข้างมากสองในสามนั้นให้นำไปใช้กับกรณีพระราชกำหนดซึ่งเป็นความเป็นจำเป็นเร่งด่วนของฝ่ายบริหาร

สำหรับความในวรรคสาม “ให้ใช้ได้ในคดีทั้งปวง แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงคำพิพากษาของศาลอันถึงที่สุดแล้ว” นั้นได้กำหนดไว้ในมาตรา (๓/๑/๒) ๖ ไว้แล้วไม่ควรมากำหนดไว้มาตรานี้

ฝ่ายเลขานุการคณะอนุกรรมการได้ชี้แจงว่า ขอให้ตัดความดังกล่าวในมาตรา (๓/๑/๒) ๖ เพื่อให้มีผลเป็นการทั่วไปไม่ใช่เฉพาะคดีตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายแบบรูปธรรม ให้มีผลในคดีทุกประเภท

มติของคณะกรรมการธิการ

ที่ประชุมคณะกรรมการธิการได้มีมติให้คงไว้ตามร่างของคณะอนุกรรมการยกร่างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญเบื้องต้น

ส่วนที่ ๓ ศาลยุติธรรม

ไม่มีการแก้ไข

“ส่วนที่ ๓

ศาลยุติธรรม”

ประเด็นความเห็นหรือข้อเสนอแนะของสภาปฏิรูปแห่งชาติ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ พรรคการเมือง กลุ่มการเมือง ผู้ที่กรรมการเชิญมาให้ความเห็น และประชาชนที่ควรบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ เสนอให้ฝ่ายบริหาร หรืออื่นๆ (ไม่มี)

กรรมการยื่นขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ไม่มี)

ประเด็นการพิจารณาของคณะกรรมการธิการ (ไม่มี)

มติของคณะกรรมการ

ที่ประชุมคณะกรรมการได้มีมติให้คงไว้ตามร่างของคณะอนุกรรมการยกร่างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญเบื้องต้น

มาตรา (๓/๑/๓) ๑**ไม่มีการแก้ไข**

“ศาลยุติธรรมมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีทั้งปวง เว้นแต่คดีที่รัฐธรรมนูญนี้หรือกฎหมายบัญญัติให้อยู่ในอำนาจของศาลอื่น”

ฝ่ายเลขานุการคณะอนุกรรมการได้ชี้แจงว่ามาตรานี้ใช้หลักการเดียวกันกับรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๘ เป็นเรื่องเขตอำนาจของศาลยุติธรรมให้มีอำนาจในคดีทั่วไป

ประเด็นความเห็นหรือข้อเสนอแนะของสภาปฏิรูปแห่งชาติ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ พรรคการเมือง กลุ่มการเมือง ผู้ที่กรรมการเชิญมาให้ความเห็น และประชาชนที่ควรบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ เสนอให้ฝ่ายบริหาร หรืออื่นๆ

สภาปฏิรูปแห่งชาติ (ไม่มี)

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ (ไม่มี)

พรรคการเมือง (ไม่มี)

ประชาชน (ไม่มี)

กรรมการยื่นขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ไม่มี)

ประเด็นการพิจารณาของคณะกรรมการ

นายจุมพล สุขมัน กรรมการ ได้ขอแก้ไขเป็นดังนี้

“ศาลยุติธรรมมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีทั้งปวงตลอดถึงการบังคับคดีตามคำพิพากษา เว้นแต่คดีที่รัฐธรรมนูญนี้หรือกฎหมายบัญญัติให้อยู่ในอำนาจของศาลอื่น”

เหตุผล ความศักดิ์สิทธิ์ของคำพิพากษาที่จะให้เกิดผลเป็นรูปธรรมนั้นอยู่ในการบังคับคดีตามคำพิพากษาทั้งทางแพ่งและทางอาญา ต้องบัญญัติให้ชัดเจนว่า การบังคับคดีตามคำพิพากษาควรอยู่ในส่วนอำนาจและภารกิจของฝ่ายตุลาการ ฝ่ายบริหารสามารถแก้ไขคำพิพากษาหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ทำให้ประชาชนถูกลดทอนความเป็นธรรม และเพิ่มความเหลื่อมล้ำในสังคมมากขึ้น จึงมีความจำเป็นต้องกำหนดไว้ในลักษณะนี้ และต้องปรับปรุงองค์กรในการบังคับคดีตามคำพิพากษาทั้งทางอาญาและทางแพ่งให้ถูกต้อง เมื่อองค์กรในการบังคับคดีอยู่ภายใต้กระทรวงยุติธรรมทำให้มีปัญหาในการแทรกแซงในหลายรูปแบบ เช่นเรื่องการพักโทษ การลดวันในการลงโทษ ให้กับผู้ต้องโทษที่เป็นฝ่ายการเมืองหรือกรณีนักการเมืองใช้เงินจากกองทุนยุติธรรมไปจ่ายให้กับผู้ที่ได้รับผลกระทบซึ่งเป็นกลุ่มการเมือง ผู้ที่ได้รับผลกระทบอื่นไม่สามารถเข้าถึงเงินกองทุนดังกล่าวได้ และมีการแทรกแซงในการบังคับคดีทางแพ่งการออกกฎกระทรวงที่ใช้ในการบังคับคดีในทางแพ่ง ที่เอื้อประโยชน์ให้กับนายทุนของพรรคการเมืองที่เป็นรัฐบาล โดยจะต้องกำหนดเป็นประเด็นในการปฏิรูปองค์กร และเห็นว่าควรเร่งดำเนินการตรา

พระราชบัญญัติแบ่งส่วนราชการในช่วงนี้แต่ต้องไม่ให้ผู้พิพากษาลงมาดำรงตำแหน่งผู้บริหารในหน่วยงานดังกล่าวโดยให้มีอำนาจในการกำกับดูแลเท่านั้น

ประเด็นการขอแก้ไขของนายจุมพล สุขมันน์ กรรมการ

มีกรรมการแสดงความเห็น ดังนี้

- เรื่องการบังคับคดีตามคำพิพากษานั้นเป็นปัญหาอย่างมาก ทั้งในคดีแพ่ง ในอดีตเจ้าพนักงานบังคับคดีเป็นเจ้าพนักงานของศาลถูกควบคุมโดยศาล เมื่อถูกโอนให้ไปสังกัดกระทรวงยุติธรรมโดยไม่มีกฎหมายว่าให้ถูกควบคุมโดยศาล และมีกรณีคดีอธิบดีกรมบังคับคดีเมื่อเกษียณอายุแล้วไปเป็นที่ปรึกษาให้กับธนาคารเพื่อเอื้อประโยชน์ต่อการบังคับคดีของเจ้าหนี้ จึงต้องมีการปฏิรูปโดยแบ่งแยกงานตามภารกิจตามวัตถุประสงค์ของกฎหมาย ในส่วนคดีอาญานั้นมีปัญหาในการบังคับคดีตามคำพิพากษาเช่นกัน เช่นในการกักขังแทนค่าปรับซึ่งผู้ถูกลงโทษที่ร่ำรวยไม่ได้ถูกกักขังแทนค่าปรับแต่อย่างใด โดยศาลไม่ได้มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการในเรื่องดังกล่าว จึงต้องมีการปฏิรูปและการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

ฝ่ายเลขานุการคณะอนุกรรมการได้ชี้แจงว่า การบังคับคดีทั้งในคดีแพ่ง คดีอาญา คดีปกครองมีปัญหา แต่ขอให้ที่ประชุมพิจารณาว่าควรเพิ่มคำดังกล่าวไว้ในมาตรานี้หรือไม่ เนื่องจากในมาตรานี้เป็นเรื่องอำนาจของศาล โดยในศาลปกครองนั้นยังไม่มีเครื่องมือในการบังคับคดีตามคำพิพากษา เห็นว่าเรื่องดังกล่าวเป็นปัญหาในการบริหารจัดการไม่ใช่เรื่องหลักของกฎหมาย หากกำหนดเอาไว้ในรัฐธรรมนูญแล้วเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องบริหารจะต้องแก้ไขรัฐธรรมนูญ จึงเห็นว่าควรไปกำหนดไว้ในเรื่องการปฏิรูป

- หากพิจารณาเรื่องการบังคับคดีให้อยู่ในอำนาจของศาลอาจเป็นทั้งโอกาสและปัญหา ปัจจุบันมีกฎหมายที่เปิดให้มีการประชุมสหวิชาชีพในการลดโทษให้กับเด็กหรือการพักโทษ ในกระบวนการยุติธรรมหลังคำจากมีคำพิพากษานั้นมีปัญหา เห็นว่ายังไม่มีหลักประกันแม้จะให้การบังคับคดีอยู่ในการควบคุมของศาลก็ตาม โดยการปฏิรูปสามารถแก้ไขปัญหาและควรเปิดโอกาสให้ผู้มีวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมได้ทำงานอย่างเต็มที่

- หากกำหนดไว้ในลักษณะนี้แล้ว เป็นการกำหนดให้ศาลต้องมีหน่วยงานบังคับคดีของตนเองและเห็นว่าควรกำหนดเรื่องดังกล่าวไว้ในส่วนอื่น

นายจุมพล สุขมันน์ กรรมการ ให้ความเห็นว่าการบังคับคดีตามคำพิพากษาทำให้คำพิพากษามีความศักดิ์สิทธิ์ ศาลยุติธรรมหรือศาลปกครองควรมีหน่วยงานในการบังคับคดีตามคำพิพากษาด้วย ในส่วนศาลยุติธรรมนั้นหน่วยงานบังคับคดีตามคำพิพากษากลับไปอยู่ภายใต้ฝ่ายบริหารทำให้เกิดปัญหาการแทรกแซงอยู่มากและทำให้เกิดการลดทอนการบังคับใช้กฎหมาย อำนาจในการบังคับคดีเป็นการจำกัดสิทธิ จึงต้องดำเนินการตามกฎหมาย ไม่ควรให้เอกชนใช้อำนาจรัฐในการบังคับคดี และการบังคับคดีตามคำพิพากษาต้องครอบคลุมกระบวนการทั้งหมด

- การบังคับคดีตามคำพิพากษาของศาลควรอยู่ในอำนาจของฝ่ายบริหารและไม่ควรอยู่ในอำนาจของศาล

- หากกำหนดให้การบังคับคดีไปอยู่ในการปฏิรูป อาจไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ทันที ควรมีหน่วยงานในการบังคับคดีของศาลหรือดำเนินการให้กรมบังคับคดีไปอยู่ภายใต้อำนาจของศาล จึงขอสนับสนุนให้กำหนดความดังกล่าวไว้ในมาตรานี้

- หากมีการบังคับคดีในกรณีให้คุ้มครองผู้ชุมนุมในพื้นที่การชุมนุมแล้วศาลจะสามารถดำเนินการได้เพียงใดและหากกรมราชทัณฑ์อยู่ภายใต้ศาลแล้ว กระบวนการดูแลเรื่องนักโทษจะเป็นอย่างไร ควรกำหนดเรื่องดังกล่าวไว้ในเรื่องการปฏิรูปมากกว่า หากกำหนดไว้ในลักษณะนี้จะเกิดการเรียกร้องจากศาลปกครองด้วยเช่นกันและทำให้ศาลปกครองมีหน่วยงานบังคับคดีเป็นของตนเองแล้วจะส่งผลให้ศาลปกครองเป็นฝ่ายบริหารโดยทันทีและมีอำนาจเหนือคณะรัฐมนตรี ศาลปกครองในประเทศฝรั่งเศสมีอำนาจในการเพิกถอนการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายและให้ชดใช้ค่าเสียหายโดยไม่มีอำนาจสั่งให้ฝ่ายปกครองดำเนินการหรือห้ามดำเนินการซึ่งเป็นอำนาจของฝ่ายบริหาร หากให้อำนาจบังคับคดีอยู่ภายใต้ศาลจะทำให้เกิดปัญหาต่อหลักการแบ่งแยกอำนาจได้

นายจุมพล สุขมัน กรรมการสิทธิฯ ขอให้บันทึกไว้ในเจตนารมณ์โดยกำหนดไว้ในเรื่องการปฏิรูปให้กรมบังคับคดีอยู่ภายใต้อำนาจของศาลยุติธรรมและเป็นหน่วยงานในศาลยุติธรรม

มติของคณะกรรมการ

ที่ประชุมคณะกรรมการได้มีมติให้คงไว้ตามร่างของคณะอนุกรรมการยกร่างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญเบื้องต้น

มาตรา (๗/๑/๓) ๒

รอกการพิจารณา

“ศาลยุติธรรมมีสามชั้น คือ ศาลชั้นต้น ศาลชั้นอุทธรณ์ และศาลฎีกา เว้นแต่ที่มีบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นในรัฐธรรมนูญหรือตามกฎหมายอื่น”

คดีที่จะเข้าสู่การพิจารณาของศาลฎีกาต้องได้รับอนุญาตจากศาลฎีกาก่อน เว้นแต่เป็นคดีที่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายบัญญัติให้เสนอต่อศาลฎีกาได้โดยตรง หรือบัญญัติให้เป็นสิทธิของคู่ความในการที่ยื่นอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นอุทธรณ์ต่อศาลฎีกา”

ฝ่ายเลขานุการคณะอนุกรรมการได้ชี้แจงว่า มาตรานี้มีหลักการเดียวกันกับรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๙ โดยได้มีการเพิ่มความในวรรคสองเพื่อให้คดีที่จะไปสู่ศาลสูงนั้นมีจำนวนลดลงและเป็นไปตามข้อเรียกร้องของสภาปฏิรูปแห่งชาติ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ และศาลยุติธรรมด้วย

ประเด็นความเห็นหรือข้อเสนอแนะของสภาปฏิรูปแห่งชาติ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ พรรคการเมือง กลุ่มการเมือง ผู้ที่กรรมการเชิญมาให้ความเห็น และประชาชนที่ควรบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ เสนอให้ฝ่ายบริหาร หรืออื่นๆ

สภาปฏิรูปแห่งชาติ (ไม่มี)

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ (ไม่มี)

พรรคการเมือง (ไม่มี)

ประชาชน เล่ม ๕ หน้า ๗๒ ลำดับที่ ๕(๑)

กรรมาธิการยื่นขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ไม่มี)

ประเด็นการพิจารณาของคณะกรรมาธิการ

มีกรรมาธิการแสดงความเห็น ดังนี้

- ตามกฎหมายได้มีการกำหนดในเรื่องข้อห้ามของคดีที่จะไปสู่ศาลฎีกาไว้แล้วทั้งในปัญหาข้อเท็จจริง ปัญหาข้อกฎหมาย หากกำหนดไว้เช่นนี้เป็นการจำกัดสิทธิของประชาชนมากเกินไป หากจำกัดไว้เช่นนี้อาจทำให้ผู้พิพากษาศาลฎีกาไม่มีคดีที่จะพิจารณาได้และอาจเกี่ยวกับเรื่องอายุของผู้พิพากษาที่กำหนดไว้ ๖๕ ปีอาจลดอายุของผู้พิพากษาของศาลฎีกากลางเพื่อความเหมาะสม

- ต้องกำหนดความว่า“หรือตามกฎหมายอื่น”ไว้หรือไม่ และความในวรรคสองนั้นเป็นเรื่องสำคัญที่จะเปลี่ยนหลักการในการพิจารณาของศาลจากเดิมอย่างมาก ปัจจุบันมีวิกฤติศรัทธาในเรื่องกระบวนการยุติธรรม จึงควรคำนึงถึงเรื่องการอำนวยความสะดวกยุติธรรมให้กับประชาชนด้วย

ประธานกรรมาธิการได้กล่าวว่า ต้องกำหนดความว่า“หรือตามกฎหมายอื่น”เอาไว้ ในต่างประเทศไม่มีระบบศาลจำนวนสามชั้นศาล มีเพียงสองชั้นศาลเท่านั้น หากมีการตัดสินในข้อเท็จจริงในศาลใดก็ถือว่ายุติในศาลนั้น

- กรรมาธิการแสดงความคิดเห็นว่า การที่มีคดีขึ้นสู่การพิจารณาของศาลฎีกาจำนวนมากนั้น หากต้องการแก้ปัญหาเรื่องความเป็นธรรม สิทธิในเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของพลเมือง ควรต้องมีการกำหนดเกณฑ์การห้ามฎีกาให้ชัดเจนไม่ควรปิดกั้นไม่ให้มีการฎีกา ทั้งนี้ เห็นด้วยว่าบางคดีไม่ควรมีการฎีกา เช่น คดีกู้ยืมเงิน ซึ่งควรสิ้นสุดที่ศาลอุทธรณ์แต่บางคดีที่มีโทษสูง เช่น คดีที่มีโทษประหารชีวิต ควรมีการเปิดโอกาสให้สามารถฎีกาได้ เพื่อรักษาไว้ซึ่งสิทธิพลเมือง

- กรรมาธิการแสดงความคิดเห็นว่า ประเทศไทยใช้ระบบสิทธิในการฎีกากล่าวคือ คู่ความทุกคนมีสิทธิในการฎีกา เว้นแต่มีกฎหมายบัญญัติห้ามมิให้ฎีกาซึ่งเป็นระบบที่ต่างจากประเทศอื่น ๆ โดยในต่างประเทศใช้หลักการที่จะต้องได้รับอนุญาตจากศาลฎีกา ซึ่งมีเหตุผลจากการใช้ระบบลูกขุน (ระบบกฎหมายแบบ Common Law) ในการพิจารณาเมื่อลูกขุนวินิจฉัยแล้วว่า จำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์ การพิจารณาของลูกขุนนี้มีเพียงครั้งเดียว เมื่อจะมีการอุทธรณ์ต่อไปยังศาลสูงก็จะเป็นการอุทธรณ์ในลักษณะที่ว่าศาลดำเนินกระบวนการพิจารณาไม่ถูกต้องตามหลักกฎหมาย จากนั้นศาลอุทธรณ์จะพิพากษาว่า ให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาใหม่ซึ่งจะจบที่ศาลอุทธรณ์ จะเห็นได้ว่ามีเพียงสองชั้นเท่านั้น ประเทศไทยใช้ระบบที่ให้ผู้พิพากษาวินิจฉัยทั้งข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย ระบบการอุทธรณ์ฎีกาของประเทศไทยสามารถอุทธรณ์ฎีกาได้ทั้งปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมายไปยังศาลฎีกาได้ แต่ระบบใหม่ตามร่างมาตรานี้จะใช้เพียงสองศาล ซึ่งยังสามารถอุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริงไปยังศาลอุทธรณ์ได้ แต่การจะฎีกาต้องได้รับอนุญาตจากศาลฎีกาก่อนจึงจะฎีกาได้ซึ่งเป็นไปตามระบบสากล ปัญหาข้อเท็จจริง เช่น กรณีที่มีการสั่งจำคุกแล้วมีประเด็นข้อพิพาทว่า เช็คนั้นเป็นลายมือชื่อปลอมหรือไม่ ประเด็นพิพาทเช่นนี้เป็นปัญหาข้อเท็จจริงซึ่งประเด็นนี้จะเถียงกันอีกไม่ได้เมื่อมีพยานผู้เชี่ยวชาญเบิกความยืนยันแล้วว่าเป็นลายมือชื่อปลอม ดังนั้นเมื่อประเด็นนี้ขึ้นไปยังศาลฎีกา ศาลฎีกาก็จะฟังข้อเท็จจริงว่าปลอมเช่นกัน จะเห็นได้ว่าปัญหาข้อเท็จจริง

ลักษณะนี้ทำให้คดีขึ้นศาลฎีกาในจำนวนที่มากเกินไปซึ่งไม่ได้ก่อให้เกิดประโยชน์ใด ๆ ส่วนปัญหาข้อกฎหมาย เช่น การมีประเด็นพิพาทว่า การที่ผู้ส่งจ่ายเช็คได้ส่งจ่ายว่า “จ่ายเงินสด” โดยมีการขีดฆ่าคำว่า “หรือผู้ถือ” ออก เช็คฉบับนี้มีรายการครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนดหรือไม่ ซึ่งตามกฎหมายแล้วกรณีนี้ถือว่า เช็คมีรายการไม่ครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนด เมื่อเป็นปัญหาข้อกฎหมายแล้วก็สามารถฎีกาได้ แต่จะเห็นได้ว่าเป็นปัญหาข้อกฎหมายที่ไม่เป็นสาระแก่คดีอันควรได้รับการวินิจฉัย ดังนั้น หากใช้ระบบการฎีกาตามระบบใหม่นี้จะทำให้คดีเช็คในกรณีที่ยกตัวอย่างมาข้างต้นไม่สามารถฎีกาได้ แต่ทั้งนี้ หากใช้ระบบการอนุญาตฎีกานั้น ผู้พิพากษาศาลฎีกาก็ยังจะต้องมีการพิจารณาสำนวนด้วยเช่นกัน เพียงแต่ว่าไม่ต้องเขียนคำพิพากษาซึ่งศาลฎีกาจะเขียนเพียงว่าพิเคราะห์แล้วไม่อนุญาตให้ฎีกาเท่านั้น ซึ่งส่งผลให้ไปบังคับตามคำพิพากษาศาลอุทธรณ์

ประเด็นนี้กรรมการแสดงความคิดเห็นว่า หลักการที่กล่าวข้างต้นนั้น เป็นการใช้ระบบลูกขุนแบบของประเทศอเมริกา ซึ่งต่างกับระบบศาลไทยที่ใช้การสืบพยานโดยศาลศาลเอง การห้ามฎีกานั้นมีกำหนดไว้ในกฎหมายอยู่แล้ว การกำหนดให้ทุกคนต้องขออนุญาตจากศาลฎีกาอาจทำให้ประชาชนไม่ได้รับความเป็นธรรมได้ ดังนั้น เพื่อมิให้ศาลฎีกาอนุญาตตามอำเภอใจ จึงเห็นว่าควรมีการกำหนดกฎเกณฑ์เพิ่มเติมจากเดิมว่า กรณีใดที่ต้องห้ามฎีกา กรณีใดไม่ต้องห้ามฎีกา ไม่ควรใช้หลักที่ทุกคนต้องขออนุญาตจากศาลฎีกา

ประธานกรรมการกล่าวว่า คดีที่ต้องได้รับอนุญาตจากศาลฎีกานั้นหมายถึง ศาลฎีกาต้องพิจารณาเช่นกัน เพียงแต่ศาลฎีกาไม่ต้องเขียนคำพิพากษาที่ไม่รับฎีกาโดยใช้เหตุผลที่ยาวซึ่งในประเทศอเมริกาก็ใช้ลักษณะนี้

- กรรมการแสดงความคิดเห็นว่า ตามหลักการฎีกาที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนี้ก็ยังมีกฎหมายกำหนดไว้อยู่แล้วว่า กรณีใดบ้างที่ฎีกาได้ กรณีใดบ้างที่ฎีกาไม่ได้ การที่จะบัญญัติให้ต้องมีการขออนุญาตฎีกาตามร่างมาตรฐานนั้นไม่เห็นด้วย เพราะว่าอาจทำให้ประชาชนไม่ได้รับความเป็นธรรม ซึ่งจะเห็นได้จากหลายคดีที่มีการขึ้นสู่การพิจารณาของศาลฎีกาแล้วศาลฎีกามีการกลับคำพิพากษาของศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์

- กรรมการแสดงความคิดเห็นว่า ควรมีการกำหนดหลักเกณฑ์หรือปรับเกณฑ์การฎีกาให้ชัดเจน ไม่ควรใช้หลักการอนุญาตให้ฎีกา อีกทั้งไม่ควรนำเหตุผลที่ว่าคดีค้างการพิจารณาจำนวนมากซึ่งเป็นเหตุผลทางโครงสร้างมาทำให้สิทธิของพลเมืองต้องถูกกระทบกระเทือน ดังนั้น จึงเห็นว่าควรแก้ไขที่ระบบโครงสร้างไม่ควรไปตัดทอนสิทธิของพลเมือง

- กรรมการได้แสดงความคิดเห็นดังนี้

๑. ยอมรับว่ามีผู้ประกอบวิชาชีพทางกฎหมายจำนวนมากที่ต้องการใช้ระบบเดิม เพราะจะได้มีงานทำเป็นชิ้น ๆ

๒. ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการประวิงคดี เช่น แม้จะเป็นกรณีที่มีการห้ามอุทธรณ์ฎีกา แต่ยังมีอุทธรณ์ฎีกาคำสั่งห้ามอุทธรณ์ฎีกาอีก กว่าจะตัดสินก็ยืดยาวเวลาออกไปอีก เช่น กรณีความผิดต่อส่วนตัว กฎหมายกำหนดให้ผู้เสียหายถอนคำร้องทุกข์ ถอนฟ้อง หรือยอมความได้ก่อนศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุด เมื่อศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาก็มีการยื่นอุทธรณ์คำพิพากษาเมื่อต้องห้ามอุทธรณ์ก็มีการยื่นอุทธรณ์คำสั่งห้าม

อุทธรณ์นั้น ศาลก็ต้องพิจารณาจึงทำให้คดียังไม่ถึงที่สุด ซึ่งเป็นเทคนิคของคู่ความโดยในระหว่างนั้นก็พยายามหาเงินแล้วนำมาชำระให้ผู้เสียหาย สุดท้ายก็มีการยอมความกันเพราะคดียังไม่ถึงที่สุด

เมื่อเกิดปัญหาขึ้นในลักษณะนี้ การที่จะปฏิรูปควรปฏิรูปที่ระบบศาล แต่ในขณะที่เดียวกันสิทธิพลเมืองก็จำเป็นเพราะความยุติธรรมนี้จะให้ขาดหายหรือพรากไปจากประชาชนไม่ได้ ถ้ายังทำให้ประชาชนรู้สึกว่าเขาไม่มีสิทธิมีเสียง มีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และทุกคนก็ยังเชื่อมั่นต่อศาลฎีกาเพราะเห็นได้ว่าผู้พิพากษาที่ขึ้นไปอยู่ในศาลฎีกานั้นมีคุณภาพชัดเจนส่วนที่ประพุดติไม่ดีก็มีการปลดออก ไล่ออกไปตามกฎหมาย

กรณีสหรัฐอเมริกาที่ใช้ระบบลูกขุนซึ่งต่างกับของประเทศไทยกล่าวคือ เมื่อลูกขุนตัดสินในข้อเท็จจริงว่าผิด ผู้พิพากษาก็มีอำนาจเพียงปรับบทลงโทษเท่านั้น จึงสามารถตัดไปได้แต่ของไทยการฟังข้อเท็จจริงนั้น หากศาลชั้นต้นฟังข้อเท็จจริงว่าผิดก็ผิด แต่ทั้งนี้ศาลฎีกาก็อาจยกฟ้องโดยกลับคำพิพากษาศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ได้

ดังนั้น จึงเห็นว่ากรณีใดที่ควรจะอยู่ก็ให้ช่วยกันพิจารณาแต่ไม่ควรใช้หลักว่ากรณีใดฎีกาได้เป็นข้อยกเว้น กรณีใดฎีกาไม่ได้เป็นหลัก เพราะเป็นการกำหนดให้ศาลฎีกามีอำนาจมากเกินไป

- กรรมการได้สอบถาม ดังนี้

๑. คดีอาญาความผิดต่อส่วนตัว ขณะนี้ยังให้อัยการสูงสุดรับรองฎีกาได้ใช้หรือไม่

๒. ในคดีอาญาความผิดต่อแผ่นดินซึ่งผู้เสียหายฟ้องคดีเอง อัยการสูงสุดรับรองฎีกาให้ใช้ได้หรือไม่

๓. หากทั้ง ๒ ข้อข้างต้นอัยการรับรองได้ การรับรองนั้นเป็นสาเหตุให้คดีขึ้นสู่การพิจารณาของศาลฎีกามากเกินไปหรือไม่

ประเด็นนี้กรรมการได้แสดงความเห็นว่า หลักการเป็นเช่นนั้นแต่ไม่ใช่สาเหตุสำคัญที่ทำให้คดีขึ้นสู่การพิจารณาของศาลฎีกามากเกินไป เพราะสาเหตุสำคัญเกิดจากการปล่อยให้ไปตามระบบที่ไหลไป ทั้งนี้ เห็นว่าคดีอุกฉกรรจ์ควรคงสิทธิในการฎีกาไว้ ไม่ควรให้เป็นดุลพินิจของศาลฎีกา

ประธานกรรมการกล่าวว่า คดีที่ศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ตัดสินประหารชีวิตนั้นตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากำหนดให้ต้องฎีกาอยู่แล้ว

- กรรมการได้แสดงความเห็นว่า ในมาตรา ๒๑๙ วรรค ๒ ของรัฐธรรมนูญปี ๒๕๕๐ ความว่า “ศาลฎีกามีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายบัญญัติให้เสนอต่อศาลฎีกาได้โดยตรง และคดีที่อุทธรณ์หรือฎีกาคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้นหรือศาลอุทธรณ์ตามที่กฎหมายบัญญัติ เว้นแต่เป็นกรณีที่ศาลฎีกาเห็นว่าข้อกฎหมายหรือข้อเท็จจริงที่อุทธรณ์หรือฎีกานั้นจะไม่เป็นสาระอันควรแก่การพิจารณา ศาลฎีกามีอำนาจไม่รับคดีไว้พิจารณาพิพากษาได้ ทั้งนี้ ตามระเบียบที่ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกากำหนด” นั้น มีความครอบคลุมมากกว่าร่างมาตรานี้

ประเด็นนี้ประธานกรรมการกล่าวว่า หากจะเขียนตามหลักในมาตรา ๒๑๙ วรรค ๒ ของรัฐธรรมนูญปี ๒๕๕๐ นั้น ผู้พิพากษาศาลฎีกาต้องทำคำสั่งไม่รับเป็นรายคดีต้องใช้จำนวนผู้พิพากษาศาล

ฎีกาจำนวนมาก แต่ถ้าเขียนแบบร่างที่ร่างมานั้น คำสั่งอนุญาตให้ฎีกา ศาลฎีกาก็ต้องพิจารณาสำนวนทุกคดี กองผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกาก็จะพิจารณาสำนวนทุกสำนวนเช่นเดิม เช่น คดีเช็คที่องค์ประกอบไม่ครบตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งศาลฎีกาเคยตัดสินแล้วประมาณ ๒๐๐ คดี เมื่อฎีกามาอีกศาลก็ตัดสินแบบนี้อีก เป็นการทำให้มีคดีขึ้นสู่การพิจารณาของศาลฎีกามากเกินไปและศาลฎีกาก็ต้องเขียนคำพิพากษาแบบยาว ซึ่งหากใช้ตามหลักของรัฐธรรมนูญปี ๒๕๕๐ ก็จะต้องเขียนเหตุผลว่า ไม่รับวินิจฉัยเพราะข้อเท็จจริงนี้เคยวินิจฉัยไว้แล้ว ฯลฯ แต่ถ้าใช้หลักตามร่างมาตราที่เสนอ ศาลก็ต้องพิจารณาเช่นเดิมแต่คำสั่งอนุญาตจะต้องให้เหตุผลยาวว่าอนุญาตให้คดีนี้ฎีกาได้เป็นพิเศษเพราะมีข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายเพิ่มเติมจากเดิม ฯลฯ ส่วนการทำคำสั่งไม่รับฎีกานี้จะสั้นเหมือนศาลฎีกาอเมริกาที่จะระบุเพียงว่า “คดีนี้ไม่อนุญาต”

นายกฤต ไกรจิตติ กรรมการธิการ ได้แสดงความเห็นว่า ควรเพิ่มคำว่า “คดีซึ่งสิ้นสุดที่ศาลอุทธรณ์” เพราะเห็นว่ามาตรานี้กฎหมายมุ่งหมายให้คดีสิ้นสุดที่ศาลอุทธรณ์ ดังนี้

“มาตรา (๓/๑/๓) ๒ ศาลยุติธรรมมีสามชั้น คือ ศาลชั้นต้น ศาลชั้นอุทธรณ์ และศาลฎีกา เว้นแต่ที่มีบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นในรัฐธรรมนูญหรือตามกฎหมายอื่น

คดีซึ่งสิ้นสุดที่ศาลอุทธรณ์ที่จะเข้าสู่การพิจารณาของศาลฎีกาต้องได้รับอนุญาตจากศาลฎีกาก่อน เว้นแต่เป็นคดีที่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายบัญญัติให้เสนอต่อศาลฎีกาได้โดยตรง หรือบัญญัติให้เป็นสิทธิของคู่ความในการที่ยื่นอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นอุทธรณ์ต่อศาลฎีกา”

ประธานกรรมการกล่าวว่าจะเขียนเช่นนี้ไม่ได้เพราะบางคดีอาจมีการสิ้นสุดที่ศาลชั้นต้นแล้วข้ามไปศาลฎีกาได้เลยเช่นกัน

- กรรมการธิการได้แสดงความเห็นว่า ระหว่างพิจารณาคดีนั้น มีผู้ต้องหาที่ถูกคุมขังระหว่างพิจารณาอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งแต่ละคดีมักใช้เวลาในการพิจารณาที่ยาวนานเพราะคดีที่ขึ้นสู่ศาลนั้นมีจำนวนมาก บุคคลที่ถูกคุมขังเหล่านี้ก็คือผู้ที่ไม่ได้รับความยุติธรรมเช่นกัน จึงทำให้เห็นว่า ความล่าช้าคือ ความอยุติธรรม เห็นว่าการที่ปล่อยให้ไหลไปตามระบบซึ่งเป็นสิทธิที่จะต้องขึ้นไปศาลฎีกาทั้งหมดนั้น ทำให้เกิดปัญหาคดีขึ้นสู่ศาลฎีกามากเกินไป การที่มีการกล่าวกันว่า ศาลฎีกานั้นได้รับความไว้วางใจมากที่สุดนั้น มีข้อสังเกตว่าเหตุใดจึงไม่ทำให้ระบบศาลทั้งระบบแม้ผู้พิพากษาศาลชั้นต้นที่เป็นผู้ช่วยผู้พิพากษานั้นให้ได้รับการยอมรับเช่นเดียวกับศาลฎีกาด้วย เพราะมีฉะนั้นแล้วทุกอย่างก็จะไปรวมอยู่ที่ศาลฎีกาทั้งสิ้นซึ่งส่งผลให้ต้องมีการเพิ่มบุคลากรในศาลฎีกาไปเรื่อย ๆ

ประเด็นต่อมา หากมีการเปลี่ยนระบบเช่นนี้เห็นว่า ระบบการพิจารณาของศาลฎีกาก็จะเปลี่ยนด้วยเช่นกัน เช่น เรื่องผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกานั้น มิใช่ว่าท่านไม่พิจารณาข้อเท็จจริง ถ้าหากพิจารณาแบบของสหรัฐอเมริกา ผู้ที่เป็น Law clerk จะต้องพิจารณาทั้งหมด เสร็จแล้วก็จะส่งต่อไปแจ้งว่า เรื่องนี้ข้อเท็จจริงที่มีอยู่ยังไม่เพียงพอแต่สมควรที่ศาลฎีกาจะรับไว้พิจารณา เมื่อศาลฎีการับมาแล้วก็จะส่งไปยังศาลชั้นต้นให้ไปนำข้อเท็จจริงมาเพิ่มเติมอีกระบบทุกระบบก็จะถูกปรับ ดังนั้นการอำนวยความสะดวกจะรวดเร็วขึ้นและทำให้ทั้งระบบถูกปรับยกขึ้น

ประเด็นสุดท้าย ผู้ที่อยู่ในระบบกระบวนการยุติธรรมทั้งหมด โดยเฉพาะนายความจะทราบว่ามีวิธี
ประวิงคดี จึงควรร่วมกันพิจารณาว่าจะออกแบบอย่างไรให้ระบบทั้งระบบก่อให้เกิดความยุติธรรมอย่าง
แท้จริง

มติของคณะกรรมการ

ที่ประชุมคณะกรรมการมีมติให้คงวรรคหนึ่งของมาตรา (๓/๑/๓) ๒ ไว้ตามที่คณะอนุกรรมการ
ยกร่างบทบัญญัติเบื้องต้นเป็นผู้เสนอ โดยให้รอการพิจารณาในวรรคสองของมาตรา (๓/๑/๓) ๒

มาตรา (๓/๑/๓) ๓

ไม่มีการแก้ไข

“มาตรา (๓/๑/๓) ๓ ให้มีแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในศาลฎีกา โดยองค์คณะ
ผู้พิพากษาประกอบด้วยผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกาหรือผู้พิพากษา
อาวุโสซึ่งเคยดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกาจำนวนเก้าคน ซึ่งได้รับเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา
โดยวิธีลงคะแนนลับ และให้เลือกเป็นรายคดี

อำนาจหน้าที่ของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง การอุทธรณ์คำพิพากษา
และวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ให้เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้และใน
พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง”

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการได้ชี้แจงต่อที่ประชุมว่า มาตรานี้ คงหลักการเดิมของรัฐธรรมนูญ
ปี ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๙ วรรค ๔

ในวรรคสอง เป็นหลักการเดิมของรัฐธรรมนูญปี ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๙ วรรค ๕ แต่ได้เพิ่มข้อความ
ว่า “เป็นเรื่องการอุทธรณ์คำพิพากษา” ซึ่งประเด็นนี้ในคณะอนุกรรมการก็มีความเห็นเป็น ๒ แนวทาง
และท้ายที่สุดคณะอนุกรรมการก็ยืนตามหลักการเดิมสอดคล้องกับแนวคิดของหน่วยงานศาลที่ได้เสนอ
ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ เพื่อประกอบการยกร่างรัฐธรรมนูญมายังคณะกรรมการใน
คณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ

หากพิจารณาคดีการระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และสิทธิทางการเมืองข้อ ๑๔ วรรค ๕ ที่
กำหนดว่า “บุคคลทุกคนที่ต้องคำพิพากษาลงโทษในความผิดอาญาย่อมมีสิทธิที่จะให้คณะตุลาการระดับ
เหนือขึ้นไปพิจารณาทบทวนการลงโทษและคำพิพากษา โดยเป็นไปตามกฎหมาย” เห็นได้ว่าองค์คณะ
๙ ท่านกับที่ประชุมใหญ่ก็ถือว่าเหนือขึ้นไป เพราะฉะนั้นการที่สามารถอุทธรณ์ไปที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาได้ก็
ไม่เป็นการขัดกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและสิทธิทางการเมือง

ประเด็นความเห็นหรือข้อเสนอแนะของสภาปฏิรูปแห่งชาติ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ พรรค
การเมือง กลุ่มการเมือง ผู้ที่กรรมาธิการเชิญมาให้ความเห็น และประชาชนที่ควรบัญญัติไว้ใน
รัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ เสนอให้ฝ่ายบริหาร หรืออื่นๆ

สภาปฏิรูปแห่งชาติ

เล่มที่ ๓

หน้าที่ ๓

ลำดับที่ ๔

ประเด็นการพิจารณาของคณะกรรมการ

- ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีบัญญัติในรัฐธรรมนูญปี ๒๕๔๐ เป็นครั้งแรก โดยมีเจตนารมณ์เพื่อให้การดำเนินคดีทุจริตประพฤติมิชอบมีวิธีพิจารณาพิเศษและแยกออกจากการดำเนินคดีอาญาโดยทั่วไป เนื่องจากประชาชนเห็นว่าคดีทุจริตประพฤติมิชอบหากมีกระบวนการพิจารณาที่ยืดยาวอาจไม่เป็นธรรมต่อประเทศชาติจึงเห็นควรได้รับการพิจารณาพิพากษาคดีโดยเร็ว และขณะเดียวกันไม่เป็นธรรมกับผู้ถูกกล่าวหา ถ้ามีการดำเนินคดีในสามศาลเฉลี่ยประมาณคดีละ ๗ - ๑๐ ปี อาจไม่เป็นธรรมแก่ผู้ถูกกล่าวหาด้วยเช่นกัน

ความเป็นมาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในชั้นต้นต้องการให้ปัญหาการทุจริตประพฤติมิชอบซึ่งเป็นความผิดลักษณะพิเศษของประเทศไทยมีวิธีพิจารณาคดีหรือการปฏิบัติที่รวดเร็ว โดยรัฐธรรมนูญปี ๒๕๔๐ แม้จะออกแบบให้การดำเนินคดีของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองกำหนดเพียงชั้นเดียวก็ตาม แต่มีการดำเนินกระบวนการที่เกี่ยวข้องด้วยโดยออกแบบให้มีคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นองค์กรที่มีอำนาจตรวจสอบ โดยกำหนดให้ ป.ป.ช. มีฐานะเป็นองค์กรอิสระมีอำนาจไต่สวนและอำนาจวินิจฉัยในองค์กรเดียวกัน ซึ่งหลักการดังกล่าวได้นำมาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญปี ๒๕๕๐ ที่ออกแบบ ป.ป.ช. มีอำนาจในการไต่สวนและอำนาจวินิจฉัย ซึ่งหลักการออกแบบอำนาจของ ป.ป.ช. แม้ไม่ใช่องค์กรศาลแต่ ป.ป.ช. มีกระบวนการไต่สวนชั้นต้นด้วย

รัฐธรรมนูญปี ๒๕๕๐ ที่เห็นว่าไม่ควรมีชั้นเดียวได้มีการแก้ไขโดยให้มีการอุทธรณ์โดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา และในการออกแบบศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยให้มีองค์คณะเฉพาะคดี ซึ่งเลือกจากที่ประชุมใหญ่ของศาลฎีกาจำนวน ๙ คน ซึ่งเป็นการอำนวยความสะดวกและหลักประกันความยุติธรรมมาก และเมื่อได้มีการแก้ไขในรัฐธรรมนูญปี ๒๕๕๐ ที่สามารถอุทธรณ์ต่อที่ประชุมใหญ่ของศาลฎีกา ส่วนข้อจำกัดในการอุทธรณ์เป็นเรื่องปกติ ไม่ต่างกับคดีความโดยทั่วไปที่มีข้อจำกัดเช่นเดียวกัน ถ้ากลับไปสู่หลักการเดิมว่าศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องมีสองชั้น สิ่งที่จะย้อนกลับสู่ปัญหาเดิมคือ ความล่าช้าหรือไม่ทันต่อเหตุการณ์ ทำให้เกิดความเป็นธรรมแก่ทั้งสองฝ่าย

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการได้นำเสนอความเห็นของศาลยุติธรรมเกี่ยวกับข้อเสนอในการยกร่างรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้องกับศาลยุติธรรม ดังนี้

“มาตรา ๒๑๙/๑ ให้มีแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในศาลฎีกาโดยองค์คณะผู้พิพากษาประกอบด้วย ผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกาหรือผู้พิพากษาอาวุโสซึ่งเคยดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกาจำนวนเก้าคน ซึ่งได้รับเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาโดยวิธีลงคะแนนลับและให้เลือกเป็นรายคดี

อำนาจหน้าที่ของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองให้เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง”

- การจัดตั้งศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีเจตนารมณ์สองประการคือ
(๑) เพื่อให้มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีทุจริตประพฤติมิชอบของนักการเมือง แต่จากสถิติคดีที่
ขึ้นสู่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีเพียงไม่กี่คดี

(๒) เพื่อให้การพิจารณาคดีมีความรวดเร็ว

ดังนั้น จึงไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอที่ให้ให้มีแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในศาล
อุทธรณ์ และเห็นควรกำหนดให้คำพิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
เป็นที่สุดเป็นไปตามหลักการที่บัญญัติในรัฐธรรมนูญปี ๒๕๕๐

ประธานกรรมการกล่าวว่า คดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในประเทศฝรั่งเศส
และสาธารณรัฐเกาหลีไม่ให้สิทธิอุทธรณ์ ศาลอาญาชั้นสูงพิจารณาคดีนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี ศาลสูง
แห่งกระบวนการยุติธรรมพิจารณาคดีกรณีประธานาธิบดีถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดไม่ให้สิทธิอุทธรณ์
เช่นเดียวกัน ศาลรัฐธรรมนูญเกาหลีเป็นศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีทุจริตและการพ้นจากตำแหน่งของ
ประธานาธิบดีโดยไม่มีการอุทธรณ์และฎีกา

สำหรับประเทศไทย เช่น คดีปราสาทพระวิหารซึ่งเป็นการกระทำที่จิตใจต่อรัฐธรรมนูญ ป.ป.ช.
ฟ้องคดีแล้วประมาณสองปียังไม่มีคำพิพากษา เป็นต้น ดังนั้น การกำหนดให้ตั้งต้นฟ้องคดีที่ศาลอุทธรณ์
กระบวนการขั้นตอนกว่าจะทำให้คดีถึงที่สุดในศาลฎีกาต้องใช้เวลาหลายปี ซึ่งเป็นประเด็นปัญหาตั้งแต่
รัฐธรรมนูญปี ๒๕๔๐ และรัฐธรรมนูญปี ๒๕๕๐ จึงควรคงหลักการดังกล่าวไว้

- ร่างมาตรา (๓/๑/๓) ๓ เป็นบทบัญญัติที่เพิ่มสิทธิให้แก่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ถูกกล่าวหา
ว่าทุจริตประพฤติมิชอบเพื่อให้สิทธิในการอุทธรณ์คำพิพากษา โดยไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอที่ให้ตั้งต้นคดีใน
ศาลอุทธรณ์ แต่ให้คงหลักการเดิมโดยให้ฟ้องคดีที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
ดังเช่นที่บัญญัติในรัฐธรรมนูญปี ๒๕๔๐ และรัฐธรรมนูญปี ๒๕๕๐

- ประโยชน์ของประเทศ ประโยชน์สาธารณะ และประโยชน์ของประชาชนย่อมอยู่เหนือสิ่งอื่นใด
ในร่างบทบัญญัติที่เพิ่มหลักการให้สามารถอุทธรณ์คำพิพากษาต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา ซึ่งในข้อเท็จจริง
นักการเมืองที่ถูกฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่งมีการทุจริตต่อหน้าที่
ในหลายคดีผู้ถูกฟ้องคดีหลบหนี แต่สิ่งที่หึงไว้คือ ประเทศเสียหาย ประโยชน์สาธารณะเสียหาย และ
ประชาชนเสียหาย ตกติดเป็นภาระของประชาชนโดยรวม

ประธานกรรมการกล่าวว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช
๒๕๕๗ มาตรา ๒๗ วรรคสองบัญญัติหลักการให้มีกลไกป้องกันและจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบที่มี
ประสิทธิภาพ และมาตรา ๓๕ (๓) บัญญัติหลักการในการยกเว้นรัฐธรรมนูญต้องมีกลไกที่มีประสิทธิภาพใน
การป้องกัน ตรวจสอบ และจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน

มติของคณะกรรมการ

ที่ประชุมคณะกรรมการมีมติให้คงไว้ตามร่างมาตรา (๓/๑/๓) ๓ ที่คณะอนุกรรมการยกเว้น
บทบัญญัติรัฐธรรมนูญเบื้องต้นเสนอ

มาตรา (๓/๑/๓) ๔

มีการแก้ไข

“มาตรา (๓/๑/๓) ๔ ให้ศาลอุทธรณ์และศาลอุทธรณ์ภาคมีอำนาจพิจารณาและพิพากษาคดีดังต่อไปนี้

(๑) คดีเกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา และคดีเกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นที่เกิดขึ้นในเขตท้องที่ของศาลนั้น

(๒) คดีเกี่ยวกับการจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ หรือจงใจยื่นบัญชีดังกล่าวด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ตามรัฐธรรมนูญนี้ ให้ศาลอุทธรณ์และศาลอุทธรณ์ภาคมีอำนาจพิจารณาพิพากษา ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

(๓) คดีชำนาญพิเศษอื่น ให้อุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์คดีชำนาญพิเศษ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ
วิธีพิจารณาและการพิพากษาคดีตามมาตรานี้ ให้เป็นไปตามระเบียบที่ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกากำหนด โดยต้องใช้ระบบไต่สวน และเป็นไปโดยรวดเร็ว”

ฝ่ายเลขานุการคณะอนุกรรมการได้ชี้แจงเหตุผลประกอบการเสนอร่างมาตรา (๓/๑/๓) ๔ เป็นหลักการใหม่ให้มีศาลชำนาญพิเศษในศาลอุทธรณ์และศาลอุทธรณ์ภาค ดังนี้

ในร่าง (๑) เป็นบทบัญญัติมาตรา ๒๑๙ วรรคสามของรัฐธรรมนูญปี ๒๕๕๐ โดยแยกออกเป็นสองระดับ กรณีที่เป็นการเลือกตั้งระดับชาติอยู่ในเขตอำนาจของศาลฎีกา กรณีที่เป็นการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นอยู่ในเขตอำนาจของศาลอุทธรณ์

ในร่าง (๒) เป็นบทบัญญัติมาตรา ๒๖๓ ของรัฐธรรมนูญปี ๒๕๕๐ คดีเกี่ยวกับการจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน หลักการเดิมกำหนดให้อยู่ในเขตอำนาจของศาลฎีกา แต่ในร่าง (๒) คดีลักษณะดังกล่าวให้อยู่ในเขตอำนาจของศาลอุทธรณ์และศาลอุทธรณ์ภาค

ในร่าง (๓) เปิดช่องให้เป็นอำนาจของศาลชำนาญพิเศษอื่น

ส่วนความในวรรคท้ายเป็นหลักการเดิมที่บัญญัติในมาตรา ๒๑๙ ของรัฐธรรมนูญปี ๒๕๕๐

ประเด็นความเห็นหรือข้อเสนอแนะของสภาปฏิรูปแห่งชาติ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ พรรคการเมือง กลุ่มการเมือง ผู้ที่กรรมการเข้ามาให้ความเห็น และประชาชนที่ควรบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ เสนอให้ฝ่ายบริหาร หรืออื่นๆ

สภาปฏิรูปแห่งชาติ เล่มที่ ๓ หน้าที่ ๓ ลำดับที่ ๔

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ เล่มที่ ๓ หน้าที่ ๖ ลำดับที่ ๑๗

พรรคการเมือง (ไม่มี)

ประชาชน เล่มที่ ๕ หน้าที่ ๘๖ ลำดับที่ ๙

กรรมการยื่นขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

นายจุมพล สุขมัน กรรมการ ได้ตั้งข้อสังเกต ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง ในร่าง (๓) คำว่า “คดีชำนาญพิเศษอื่น” มีความหมายอย่างไร

ประเด็นที่สอง ในวรรคสองที่ระบุว่า “โดยต้องใช้ระบบไตสวน” โดยกำหนดให้วิธีพิจารณาและการพิพากษาคดีตามมาตรา ๓ ให้เป็นไปตามระเบียบที่ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกากำหนด” ไม่เห็นถึงความจำเป็นต้องบัญญัติให้ใช้ระบบไตสวน ซึ่งความเป็นจริงการดำเนินคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามีการใช้ระบบไตสวนและระบบกล่าวหาทั้งสองระบบผสมกันอยู่แล้ว จึงไม่จำเป็นต้องบัญญัติหลักการดังกล่าวไว้อีก ประกอบในศาลยุติธรรมไม่มีนิติกรผู้ช่วยคดีหรือตุลาการผู้แถลงคดีอย่างเช่นในศาลปกครอง โดยผู้พิพากษาในศาลยุติธรรมจะเป็นผู้พิจารณาสำนวนและจัดทำคำพิพากษาด้วยตนเอง

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการกฤษฎีกาอ้างว่า สืบเนื่องจากหลักการของคณะกรรมการกฤษฎีกาต้องการให้ผู้พิพากษาที่มีความเจริญเติบโตในสายที่มีความเชี่ยวชาญ ความในวรรคสองจึงบัญญัติรองรับหลักการดังกล่าว เช่น ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ หรือศาลแรงงาน เป็นต้น หรือศาลชำนาญพิเศษอื่นๆ ที่อยู่ในสังกัดศาลยุติธรรม

ประเด็นการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา

ประธานกรรมการกฤษฎีกาอ้างว่า การอุทธรณ์คดีชำนาญพิเศษ เช่น คดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ คดีภาษี คดีแรงงาน เป็นต้น มีลักษณะเป็นการอุทธรณ์คำพิพากษาแบบกระโดดกบ กล่าวคือ เมื่อศาลชำนาญพิเศษชั้นต้นพิพากษาการอุทธรณ์คำพิพากษากฎหมายกำหนดให้อุทธรณ์ต่อศาลฎีกา ซึ่งไม่สอดคล้องกับแนวคิดการสร้างความชำนาญของผู้พิพากษาในศาลชำนาญพิเศษไม่มีการสร้างความชำนาญในคดี ทั้งนี้เหตุผลของการยกเว้นบทบัญญัติดังกล่าวสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของศาลยุติธรรมที่เห็นควรให้การอุทธรณ์คำพิพากษาคดีชำนาญพิเศษให้อุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการกฤษฎีกาเสนอแก้ไขเพิ่มเติมความ ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง ความในวรรคหนึ่ง ขอแก้ไขเพิ่มเติม เป็นดังนี้ “ให้ศาลอุทธรณ์ ~~และศาลอุทธรณ์ภาค~~ และศาลอุทธรณ์คดีชำนาญพิเศษมีอำนาจพิจารณาและพิพากษาคดี ดังต่อไปนี้”

ประเด็นที่สอง ความในวรรคหนึ่ง (๓) ขอแก้ไขเพิ่มเติม เป็นดังนี้ “(๓) คดีชำนาญพิเศษอื่น ให้อุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์แผนกคดีชำนาญพิเศษ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ” เนื่องจากความในวรรคหนึ่ง (๓) ไม่มีความเกี่ยวข้องกับความในอนุอื่น

ส่วนประเด็นที่เสนอให้แก้ไขเพิ่มเติมคำว่า “ให้อุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์แผนกคดีชำนาญพิเศษ” เพื่อให้สอดคล้องกับร่างกฎหมายที่อยู่ระหว่างการพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาในการจัดตั้งแผนกคดีชำนาญพิเศษในศาลอุทธรณ์

ประเด็นที่สาม ความในวรรคสอง ขอแก้ไขเพิ่มเติม เป็นดังนี้ “วิธีพิจารณาและการพิพากษาคดีตาม ขตพรที่(๑) และ (๒) ให้เป็นไปตามระเบียบที่ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกากำหนดโดยต้องใช้ระบบไตสวน และเป็นไปโดยรวดเร็ว” เนื่องจากคดีชำนาญพิเศษตาม (๓) การพิจารณาคดีใช้ระบบกล่าวหาไม่ได้ใช้ระบบไตสวนดังเช่นคดีที่กำหนดไว้ใน (๑) และ (๒)

- มีกรรมาธิการตั้งข้อสังเกตความในวรรคหนึ่ง (๓) ต้องการให้มีการจัดตั้งศาลอุทธรณ์คดีชำนาญพิเศษ หรือต้องการให้การอุทธรณ์คดีชำนาญพิเศษอยู่ในอำนาจของศาลอุทธรณ์และศาลอุทธรณ์ภาคที่จะจัดตั้ง แผนกคดีชำนาญพิเศษ ซึ่งมีความหมายที่แตกต่างกันเมื่อเปรียบเทียบกับต่างประเทศมีการจัดตั้งศาลอุทธรณ์ ภาคพิเศษที่มีอำนาจพิจารณาคดีเฉพาะคดีชำนาญพิเศษเท่านั้น

ประธานกรรมาธิการกล่าวว่า ความในวรรคหนึ่ง (๓) ความเห็นของศาลยุติธรรมต้องการให้มี ศาลอุทธรณ์คดีชำนาญพิเศษเพื่อให้ผู้พิพากษาในศาลชำนาญพิเศษมีความเชี่ยวชาญคดีและมีความ เจริญก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ผู้บริหารศาลยุติธรรม ซึ่งแตกต่างกับปัจจุบันที่กำหนดให้เป็นแผนกใน ศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคที่ไม่สร้างความชำนาญให้แก่ผู้พิพากษาในคดีชำนาญพิเศษ

ส่วนข้อเสนอของฝ่ายเลขานุการคณะอนุกรรมาธิการที่เสนอให้เพิ่มเติมข้อความในร่างวรรคหนึ่ง (๓) นั้น ไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอให้เพิ่มความว่า “...ให้อุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์แผนกคดีชำนาญพิเศษ...”

- ตั้งข้อสังเกตกรณีความในวรรคหนึ่ง (๑) และ (๒) ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง ความในร่างในวรรคหนึ่ง (๑) คดีเกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การกำหนดให้ฟ้องคดีที่ศาลอุทธรณ์มีความเหมาะสม แต่เห็นควร กำหนดให้อยู่ในเขตอำนาจของศาลอุทธรณ์ เนื่องจากมาตรฐานการตัดสินคดีของศาลอุทธรณ์กับศาล อุทธรณ์ภาคมีมาตรฐานการตัดสินคดีที่แตกต่างกัน ดังนั้นเพื่อให้การพิจารณาพิพากษาคดีเกี่ยวกับการ เลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิก วุฒิสภามีมาตรฐานเดียวกับทั่วประเทศ จึงเห็นควรกำหนดให้ศาลอุทธรณ์เป็นผู้พิจารณาพิพากษา

ข้อเสนอดังกล่าวเกี่ยวข้องกับภารกิจร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา เนื่องจากการให้สิทธิอุทธรณ์คำพิพากษาคดี เลือกตั้งต่อศาลฎีกาซึ่งต้องใช้ระยะเวลาในการพิจารณา เห็นควรกำหนดในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ ฉบับดังกล่าวให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรับรองผลการเลือกตั้งภายในสามสิบวัน ส่วนการ ดำเนินคดีให้ดำเนินการต่อไป

ประเด็นที่สอง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้เสนอร่างพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ฉบับที่ ...) พ.ศ. .... ต่อสภานิติบัญญัติ แห่งชาติ โดยเสนอแก้ไขโทษต้องห้ามการดำรงตำแหน่งไม่มีกำหนดเวลา

- สนับสนุนข้อเสนอที่ให้อำนาจการพิจารณาพิพากษาคดีเกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอน สิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาเป็นอำนาจของ ศาลอุทธรณ์เพื่อให้คำพิพากษามีมาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศซึ่งมีความเหมาะสมกว่าการให้ศาลอุทธรณ์ภาคมี อำนาจในการพิจารณาพิพากษา เนื่องจากศาลอุทธรณ์ในแต่ละภาคมีมาตรฐานการพิจารณาพิพากษาคดี แตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับปัจจัยของแต่ละภูมิภาค ดังนั้น การกำหนดให้ศาลอุทธรณ์มีอำนาจในการพิจารณา พิพากษาคดีเกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและ การได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาทุกภาคส่วนและผู้ถูกฟ้องคดีจะให้การยอมรับในคำพิพากษา

ประธานกรรมการกล่าวว่ ประเด็นข้อสังเกตคดีเกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา เพื่อให้เกิดความชัดเจนเสนอแก้ไขเพิ่มเติมความในร่างวรรคหนึ่ง (๑) เป็นดังนี้

“(๑) คดีเกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาเป็นอำนาจของศาลอุทธรณ์ และคดีเกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นที่เกิดขึ้นในเขตท้องที่ของศาลนั้นเป็นอำนาจของศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาค แล้วแต่กรณี”

มติของคณะกรรมการ

ที่ประชุมคณะกรรมการมีมติให้แก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา (๓/๑/๓) ๔ ที่คณะอนุกรรมการยกร่างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญเบื้องต้น เป็นดังนี้

“มาตรา (๓/๑/๓) ๔ ให้ศาลอุทธรณ์ และศาลอุทธรณ์ภาค และศาลอุทธรณ์คดีชำนัญพิเศษ มีอำนาจพิจารณาและพิพากษาคดี ดังต่อไปนี้

(๑) คดีเกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาเป็นอำนาจของศาลอุทธรณ์ และคดีเกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นที่เกิดขึ้นในเขตท้องที่ของศาลนั้นเป็นอำนาจของศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาค แล้วแต่กรณี

(๒) คดีเกี่ยวกับการจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ หรือจงใจยื่นบัญชีดังกล่าวด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ตามรัฐธรรมนูญนี้ ให้ศาลอุทธรณ์และศาลอุทธรณ์ภาคมีอำนาจพิจารณาพิพากษา ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

(๓) คดีชำนัญพิเศษอื่น ให้อุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์คดีชำนัญพิเศษ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

วิธีพิจารณาและการพิพากษาคดีตามหมวดที่ (๑) และ (๒) ให้เป็นไปตามระเบียบที่ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกากำหนด โดยต้องใช้ระบบไต่สวน และเป็นไปโดยรวดเร็ว”

ส่วนที่ ๔ ศาลปกครอง

ไม่มีการแก้ไข

“ส่วนที่ ๔

ศาลปกครอง”

ประเด็นความเห็นหรือข้อเสนอแนะของสภาปฏิรูปแห่งชาติ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ พรรคการเมือง กลุ่มการเมือง ผู้ที่กรรมการเชิญมาให้ความเห็น และประชาชนที่ควรบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ เสนอให้ฝ่ายบริหาร หรืออื่นๆ (ไม่มี)

กรรมการยื่นขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ไม่มี)

ประเด็นการพิจารณาของคณะกรรมการ (ไม่มี)

มติของคณะกรรมการ

ที่ประชุมคณะกรรมการมีมติให้คงไว้ตามร่างที่คณะอนุกรรมการยกร่างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญเบื้องต้น เป็นผู้เสนอ

มาตรา (๓/๑/๔) ๑**ไม่มีการแก้ไข**

“มาตรา (๓/๑/๔) ๑ ศาลปกครองมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีปกครองอันเนื่องมาจากการใช้อำนาจทางปกครองตามกฎหมายหรือเนื่องมาจากการดำเนินกิจการทางปกครอง และการบริหารและการบริหารงานบุคคลขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ รวมทั้งมีอำนาจพิจารณาพิพากษาเรื่องที่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายบัญญัติให้อยู่ในอำนาจของศาลปกครอง

อำนาจศาลปกครองตามวรรคหนึ่งไม่รวมถึงการใช้อำนาจหน้าที่ซึ่งเป็นการใช้อำนาจโดยตรงตามรัฐธรรมนูญขององค์กรตามรัฐธรรมนูญนั้น

ให้มีศาลปกครองสูงสุดและศาลปกครองชั้นต้น และจะมีศาลปกครองชั้นอุทธรณ์ด้วยก็ได้”

ฝ่ายเลขานุการคณะอนุกรรมการได้ชี้แจงเหตุผลประกอบการเสนอร่างมาตรา (๓/๑/๔) ๑ โดยคงหลักการเดิมที่บัญญัติในมาตรา ๒๒๓ ของรัฐธรรมนูญปี ๒๕๕๐ แต่ปรับปรุงการเขียนบทบัญญัติใหม่โดยตัดคำว่า “คดีพิพาทระหว่างหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรตามรัฐธรรมนูญ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกับเอกชน หรือระหว่างหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรตามรัฐธรรมนูญ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วยกัน” เหตุผล เนื่องจากในหลักการไม่ได้ให้ความสำคัญกับรูปแบบขององค์กร แต่ให้ความสำคัญกับการใช้อำนาจทางขององค์กรถ้าใช้อำนาจทางปกครอง หรือดำเนินกิจการทางปกครองถือว่าเป็นองค์กรที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลปกครองทั้งสิ้น

ในวรรคสองคงหลักการเดิมที่บัญญัติในรัฐธรรมนูญปี ๒๕๕๐ แต่ปรับปรุงบทบัญญัติให้มีความกระชับมากขึ้นกว่าที่บัญญัติในรัฐธรรมนูญปี ๒๕๕๐ โดยกำหนดให้อำนาจศาลปกครองไม่รวมถึงการใช้อำนาจหน้าที่ซึ่งเป็นการใช้อำนาจโดยตรงตามรัฐธรรมนูญขององค์กรตามรัฐธรรมนูญนั้น ซึ่งเป็นอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ

ประเด็นความเห็นหรือข้อเสนอแนะของสภาปฏิรูปแห่งชาติ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ พรรคการเมือง กลุ่มการเมือง ผู้ที่กรรมาธิการเชิญมาให้ความเห็น และประชาชนที่ควรบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ เสนอให้ฝ่ายบริหาร หรืออื่นๆ (ไม่มี)

กรรมาธิการยื่นขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ไม่มี)

ประเด็นการพิจารณาของคณะกรรมการ

- การยกร่างบทบัญญัติในส่วนของศาลปกครองต้องออกแบบไม่ให้อำนาจของศาลปกครองกระทบต่อการบริหารราชการแผ่นดิน หรือการใช้อำนาจมหาชนในการเลือกบุคคลเพื่อดำรงตำแหน่งในองค์กรต่างๆ

ที่ผ่านมาศาลปกครองตีความขยายอำนาจมากซึ่งไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของการจัดตั้งศาลปกครองที่จัดตั้งขึ้นเพื่อคุ้มครองประชาชน

ส่วนกระบวนการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลปกครองมีกระบวนการพิจารณาที่แตกต่างกับศาลอื่น ประกอบด้วย การทำคำฟ้อง การทำคำให้การ การทำคำคัดค้านคำให้การ และการทำคำให้การเพิ่มเติม ซึ่งต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินกระบวนการ ดังนั้น เห็นควรต้องมีการปรับปรุงกระบวนการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลปกครองให้รวดเร็วขึ้นกว่าที่กำหนดในปัจจุบัน

การนั่งพิจารณาคดีครั้งแรกในการอุทธรณ์คำพิพากษาต่อศาลปกครองสูงสุดควรยกเลิกเนื่องจากกระบวนการนั่งพิจารณาคดีครั้งแรกได้ดำเนินการในศาลปกครองชั้นต้นแล้ว เพื่อลดขั้นตอนกระบวนการพิจารณาจึงควรยกเลิกการนั่งพิจารณาคดีครั้งแรกในศาลปกครองสูงสุด

ดังนั้น กระบวนการพิจารณาคดีในศาลปกครองชั้นต้นและศาลปกครองสูงสุด เห็นควรกำหนดระยะเวลาในการดำเนินกระบวนการในแต่ละขั้นตอนให้ชัดเจน

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการได้ชี้แจง ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง การกำหนดระยะเวลาการพิจารณาพิพากษาคดีได้บทบัญญัติไว้ในร่างมาตรา (๓/๑/๑) ๒ ได้กำหนดหลักการให้ศาลกำหนดขั้นตอนการดำเนินกระบวนการที่เหมาะสมกับประเภทคดี ไม่ล่าช้า โดยไม่มีเหตุอันสมควร และเสียค่าใช้จ่ายน้อย

ประเด็นที่สอง การปฏิรูปกระบวนการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลปกครอง ได้มีข้อเสนอแนะจากศาลปกครองในการปฏิรูปกระบวนการ ขั้นตอน การพิจารณาพิพากษาคดี ซึ่งเห็นควรริเริ่มดำเนินการในส่วนการปฏิรูปโดยคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม สภาปฏิรูปแห่งชาติ

- ตั้งข้อสังเกตกรณีมีปัญหาการตีความอำนาจหน้าที่ขององค์กร เหตุใดไม่ให้ศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาด

ประธานกรรมการกล่าวว่า การปฏิรูปกระบวนการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลปกครอง ประกอบด้วยสองประเด็นหลัก และบันทึกเป็นเจตนารมณ์ของร่างมาตรา (๓/๑/๔) ๑ ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง ศาลปกครองต้องไม่ขยายอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดี เช่น พิพากษาว่า บริษัท ระบบขนส่งมวลชนกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) หรือรถไฟฟ้า BTS ซึ่งเป็นผู้รับบริการมีฐานะเป็นหน่วยงานทางปกครอง หรือพิพากษาว่าสถาบันอาหารในมูลนิธิของกระทรวงอุตสาหกรรม เป็นหน่วยงานทางปกครอง หรือพิพากษาว่าสมาคมกีฬา เป็นหน่วยงานทางปกครอง เป็นต้น

ประเด็นที่สอง ปรับปรุงวิธีพิจารณาคดีให้มีความรวดเร็ว

ส่วนประเด็นปัญหาเกี่ยวกับเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลยุติธรรม ศาลปกครอง ศาลทหาร หรือศาลอื่นนั้น ศาลรัฐธรรมนูญไม่มีอำนาจวินิจฉัย เนื่องจากในร่างมาตรา (๓/๑/๑) ๖ กำหนดให้เป็นอำนาจของคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาด ซึ่งกำหนดให้เฉพาะศาลที่มีอำนาจเสนอประเด็นข้อพิพาทเพื่อให้คณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดพิจารณา แต่ถ้าจะให้คู่กรณีมีสิทธิเสนอก็คงต้องบัญญัติไว้ในกฎหมายลูกต่อไป

มีกรรมวิธีการแสดงความเห็น ดังนี้

- สนับสนุนแนวความคิดที่เสนอให้การปรับปรุงวิธีการพิจารณาคดีของศาลปกครองในส่วนปฏิรูป แต่เห็นควรบัญญัติหลักการรองรับไว้ในรัฐธรรมนูญว่าที่สื่อความหมายว่าการพิจารณาคดีของศาลปกครองต้องเป็นไปด้วยความรวดเร็ว

ฝ่ายเลขานุการคณะอนุกรรมการได้ชี้แจงว่า ในร่างมาตรา (๓/๑/๑) ๒ ได้บัญญัติรองรับหลักการดังกล่าวไว้แล้ว โดยบัญญัติว่า “กระบวนการยุติธรรมต้องเป็นไปโดยถูกต้องตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย มีความเป็นธรรม มีมาตรฐานที่ชัดเจน โปร่งใส ตรวจสอบได้ มีขั้นตอนการดำเนินกระบวนการที่เหมาะสมกับประเภทคดี ไม่ล่าช้าโดยไม่มีเหตุอันสมควร และเสียค่าใช้จ่ายน้อย” ซึ่งเป็นหลักทั่วไปที่ใช้กับกระบวนการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลทุกประเทศ

- ควรกำหนดระบบถ่วงดุลตรวจสอบ กรณีที่ศาลปกครองพิจารณาพิพากษาคดีในลักษณะที่มีความล่าช้าเกินสมควร ซึ่งกระทบต่อการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน

มติของคณะกรรมการ

ที่ประชุมคณะกรรมการมีมติให้คงไว้ตามร่างมาตรา (๓/๑/๔) ๑ ที่คณะอนุกรรมการยกร่างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญเบื้องต้นเสนอ

มาตรา (๓/๑/๔) ๒

มีการแก้ไข

“มาตรา (๓/๑/๔) ๒ ผู้ทรงคุณวุฒิสภานิติศาสตร์และผู้ทรงคุณวุฒิในการบริหารราชการแผ่นดินอาจได้รับแต่งตั้งให้เป็นตุลาการในศาลปกครองสูงสุดได้ การแต่งตั้งให้บุคคลดังกล่าวเป็นตุลาการในศาลปกครองสูงสุดให้แต่งตั้งไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนตุลาการในศาลปกครองสูงสุดทั้งหมด และต้องได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการศาลปกครองตามที่กฎหมายบัญญัติและได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภาก่อน แล้วจึงนำความกราบบังคับทูล”

ประเด็นความเห็นหรือข้อเสนอแนะของสภาปฏิรูปแห่งชาติ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ พรรคการเมือง กลุ่มการเมือง ผู้ที่กรรมการเชิญมาให้ความเห็น และประชาชนที่ควรบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ เสนอให้ฝ่ายบริหาร หรืออื่นๆ

สภาปฏิรูปแห่งชาติ (ไม่มี)

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ (ไม่มี)

พรรคการเมือง (ไม่มี)

ประชาชน (ไม่มี)

กรรมการยื่นขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

นายจุมพล สุขมัน กรรมการ ขอแก้ไขเพิ่มเติมในมาตรา (๓/๑/๔) ๒ เป็น “ผู้ทรงคุณวุฒิสภานิติศาสตร์และผู้ทรงคุณวุฒิในการบริหารราชการแผ่นดินอาจได้รับแต่งตั้งให้เป็นตุลาการในศาลปกครองสูงสุดได้ การแต่งตั้งให้บุคคลดังกล่าวเป็นตุลาการในศาลปกครองสูงสุดให้แต่งตั้งไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่สาม

ของจำนวนตุลาการในศาลปกครองสูงสุดทั้งหมด และต้องได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการศาลปกครองตามที่กฎหมายบัญญัติและได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภาก่อน แล้วจึงนำความกราบบังคับทูล” เนื่องจากปัญหาความล่าช้าในการพิจารณาวินิจฉัยคดีของศาลปกครองเกิดจากความไม่คล่องตัวในการพิจารณาตัดสินคดีของตุลาการในศาลปกครองสูงสุดมากกว่าเกิดจากจำนวนตุลาการในศาลปกครองสูงสุดที่มีจำนวนน้อย

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการชี้แจงต่อที่ประชุม ดังนี้

มาตรา (๓/๑/๔) ๒ มีพื้นฐานมาจากมาตรา ๒๒๔ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ที่บัญญัติว่า “ผู้ทรงคุณวุฒิสภานิติศาสตร์และผู้ทรงคุณวุฒิในการบริหารราชการแผ่นดินอาจได้รับแต่งตั้งให้เป็นตุลาการในศาลปกครองสูงสุดได้ การแต่งตั้งให้บุคคลดังกล่าวเป็นตุลาการในศาลปกครองสูงสุดให้แต่งตั้งไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนตุลาการในศาลปกครองสูงสุดทั้งหมด และต้องได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการศาลปกครองตามที่กฎหมายบัญญัติและได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภาก่อน แล้วจึงนำความกราบบังคมทูล” ซึ่งหลักเกณฑ์การแต่งตั้งให้เป็นตุลาการในศาลปกครองสูงสุดต้องไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนตุลาการในศาลปกครองสูงสุดทั้งหมด ปรากฏว่า ไม่มีผู้ผ่านเกณฑ์ดังกล่าว คณะอนุกรรมการจึงเห็นว่า ควรลดสัดส่วนเป็น “...การแต่งตั้งให้บุคคลดังกล่าวเป็นตุลาการในศาลปกครองสูงสุดให้แต่งตั้งไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนตุลาการในศาลปกครองสูงสุดทั้งหมด...” โดยยังคงให้ผู้ได้รับแต่งตั้งเป็นตุลาการในศาลปกครองสูงสุดมาจากผู้ทรงคุณวุฒิสภานิติศาสตร์และผู้ทรงคุณวุฒิในการบริหารราชการแผ่นดิน

จำนวนผู้มาสมัครสอบเป็นตุลาการในศาลปกครองชั้นต้นและตุลาการในศาลปกครองสูงสุดมีจำนวนไม่มาก โดยการสอบเป็นตุลาการในศาลปกครองชั้นต้น จะต้องมีการสอบข้อเขียน ประเมินผลงานตามประสิทธิภาพการทำงานที่ผ่านมา และสอบสัมภาษณ์ ซึ่งจะมีผู้สอบผ่านเกณฑ์แต่ละขั้นตอนจำนวนลดลงตามลำดับ ส่วนการสอบเป็นตุลาการในศาลปกครองสูงสุด จะมี ๒ ขั้นตอน คือ ประเมินผลงานตามประสิทธิภาพการทำงานที่ผ่านมา และสอบสัมภาษณ์ ซึ่งผู้สอบผ่านเกณฑ์มีจำนวนน้อยมาก โดยเฉพาะบุคคลภายนอก เมื่อจำนวนผู้มาสมัครสอบเป็นตุลาการในศาลปกครองสูงสุดมีจำนวนไม่มากและผู้สอบผ่านเกณฑ์มีจำนวนน้อยมาก จึงทำให้มีจำนวนผู้สอบผ่านเกณฑ์ไม่ถึงหนึ่งในสามของจำนวนตุลาการในศาลปกครองสูงสุดทั้งหมด และไม่อาจได้รับแต่งตั้งให้เป็นตุลาการในศาลปกครองสูงสุดได้

การกำหนดให้การแต่งตั้งบุคคลเป็นตุลาการในศาลปกครองสูงสุดจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามหรือจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนตุลาการในศาลปกครองสูงสุดทั้งหมด ก็ทำให้ได้จำนวนตุลาการในศาลปกครองสูงสุดไม่เต็มจำนวน ซึ่งทำให้การพิจารณาตัดสินคดีความมีความล่าช้า แต่การกำหนดให้การแต่งตั้งบุคคลเป็นตุลาการในศาลปกครองสูงสุดจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสาม จะทำให้มีจำนวนตุลาการในศาลปกครองสูงสุดยังมีจำนวนลดลงกว่าเดิม ซึ่งฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการเห็นว่า ควรกำหนดให้การแต่งตั้งบุคคลเป็นตุลาการในศาลปกครองสูงสุดจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่หรือไม่ควรกำหนด โดย

ไม่เห็นด้วยกับการกำหนดให้การแต่งตั้งบุคคลเป็นตุลาการในศาลปกครองสูงสุดจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสาม ตามที่นายจุมล สุขมัน กรรมการการ เสนอขอแก้ไขในมาตรา (๓/๑/๔) ๒

ประเด็นการพิจารณาของคณะกรรมการการ

กรรมการการแสดงความเห็นและสอบถาม ดังนี้

- ไม่เห็นด้วยกับการไม่กำหนดหลักเกณฑ์การแต่งตั้งตุลาการในศาลปกครองสูงสุด เพราะการพิจารณาวินิจฉัยคดีปกครองต้องเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการบริหารราชการแผ่นดิน โดยตามหลักการควรกำหนดให้การแต่งตั้งบุคคลเป็นตุลาการในศาลปกครองสูงสุดมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนตุลาการในศาลปกครองสูงสุดทั้งหมด เพราะหากพิจารณาเรื่องปัญหาความล่าช้าในการตัดสินคดีของศาลปกครองน่าจะเกิดจากวิธีปฏิบัติมากกว่าเกิดจากการกำหนดหลักเกณฑ์การแต่งตั้งตุลาการในศาลปกครองสูงสุด

- การกำหนดให้ “...ผู้ทรงคุณวุฒิในการบริหารราชการแผ่นดินอาจได้รับแต่งตั้งให้เป็นตุลาการในศาลปกครองสูงสุดได้...” จะทำให้ได้ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดที่ไม่ได้จบจากสาขานิติศาสตร์ ซึ่งจะขาดความชำนาญในการพิจารณาวินิจฉัยคดีที่ต้องใช้ความรู้ด้านกฎหมาย และจะทำให้สัดส่วนของผู้ทรงคุณวุฒินิติศาสตร์ในศาลปกครองมีจำนวนลดน้อยลง

- ผู้พิจารณาวินิจฉัยคดีทางศาลปกครองจำเป็นต้องมีประสบการณ์ในการบริหารราชการแผ่นดิน เพราะเป็นการพิจารณาวินิจฉัยคดีระหว่างหน่วยงานของรัฐกับประชาชน ส่วนการกำหนดหลักเกณฑ์การแต่งตั้งตุลาการในศาลปกครองสูงสุดจะเป็นจำนวนหนึ่งในสามหรือจำนวนหนึ่งในสี่ที่ทำให้ไม่มีผู้ผ่านเกณฑ์ จะต้องพิจารณาที่กระบวนการคัดสรรการแต่งตั้งเป็นตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่า เหตุใดจึงไม่มีผู้ผ่านเกณฑ์ดังกล่าว

- เนื่องจากตุลาการศาลปกครองชั้นต้นไม่มีการเลื่อนไหลไปเป็นตุลาการศาลปกครองสูงสุด จึงทำให้มีผู้ได้รับแต่งตั้งเป็นตุลาการในศาลปกครองสูงสุดจำนวนไม่มากด้วยหรือไม่

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการชี้แจงต่อที่ประชุมว่า ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครองไม่ได้ระบุให้ตุลาการศาลปกครองชั้นต้นสามารถเลื่อนไหลไปเป็นตุลาการศาลปกครองสูงสุดได้ ซึ่งคณะกรรมการตุลาการศาลปกครองได้มีประกาศว่า คุณสมบัติของตุลาการศาลปกครองชั้นต้นที่จะสมัครเข้ารับการคัดเลือกเป็นตุลาการศาลปกครองสูงสุดจะต้องดำรงตำแหน่งตุลาการศาลปกครองชั้นต้นระดับหัวหน้าคณะขึ้นไป และเมื่อผ่านการคัดเลือกจะต้องลาออกจากการดำรงตำแหน่งศาลปกครองชั้นต้นเพื่อรับการโปรดเกล้าฯ เป็นตุลาการศาลปกครองสูงสุด ดังนั้น จึงมีข้อเรียกร้องจากคณะตุลาการศาลปกครองให้ผู้ดำรงตำแหน่งเป็นศาลปกครองชั้นต้นสามารถเลื่อนไหลไปเป็นตุลาการศาลปกครองสูงสุดได้

ประธานกรรมการกล่าวว่า ควรกำหนดสัดส่วนการคัดเลือกตุลาการในศาลปกครองชั้นต้นเพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งตุลาการในศาลปกครองสูงสุดได้ไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนตุลาการในศาลปกครองสูงสุดทั้งหมด และกำหนดการคัดเลือกบุคคลภายนอกเพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งตุลาการในศาลปกครองสูงสุดได้ไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนตุลาการในศาลปกครองสูงสุดทั้งหมด ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

นายจุมพล สุขมัน กรรมการผู้ขอแก้ไขเพิ่มเติมในมาตรา (๓/๑/๔) ๒ แสดงความเห็นว่า หากกำหนดสัดส่วนการคัดเลือกตุลาการในศาลปกครองชั้นต้นเพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งตุลาการในศาลปกครองสูงสุดได้ไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนตุลาการในศาลปกครองสูงสุดทั้งหมด ตนเองก็ไม่ขัดข้อง เนื่องจากเป็นการกำหนดสัดส่วนโดยการให้สิทธิกับบุคคลภายในของศาลปกครองก่อน

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการชี้แจงต่อที่ประชุมว่า ขอบันทึกไว้เป็นเจตนาารมณ์ของรัฐธรรมนูญว่าจะมีการแก้ไขพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครองเกี่ยวกับคุณสมบัติ หลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกตุลาการในศาลปกครองชั้นต้นเพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งตุลาการในศาลปกครองสูงสุดโดยจะแบ่งแยกไว้จากการกำหนดการคัดเลือกบุคคลภายนอกเพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งตุลาการในศาลปกครองสูงสุด

มติของคณะกรรมการ

ที่ประชุมคณะกรรมการมีมติให้แก้ไขร่างมาตรา มาตรา (๓/๑/๔) ๒ ที่คณะกรรมการยกร่างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญเบื้องต้นเป็นผู้เสนอ ดังนี้

“มาตรา (๓/๑/๔) ๒ ผู้ทรงคุณวุฒิสภานิติศาสตร์และผู้ทรงคุณวุฒิในการบริหารราชการแผ่นดิน อาจได้รับแต่งตั้งให้เป็นตุลาการในศาลปกครองสูงสุดได้ การแต่งตั้งให้บุคคลดังกล่าวเป็นตุลาการในศาลปกครองสูงสุดให้แต่งตั้งไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนตุลาการในศาลปกครองสูงสุดทั้งหมด และต้องได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการศาลปกครองตามที่กฎหมายบัญญัติและได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภาก่อน แล้วจึงนำความกราบบังคับทูล

การคัดเลือกตุลาการในศาลปกครองชั้นต้นเพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งตุลาการในศาลปกครองสูงสุดให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครองบัญญัติ โดยต้องได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการศาลปกครองและได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภาก่อน แล้วจึงนำความกราบบังคมทูล ในการนี้ ให้แต่งตั้งไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนตุลาการในศาลปกครองสูงสุดทั้งหมด”

มาตรา (๓/๑/๔) ๓

มีการแก้ไข

“มาตรา (๓/๑/๔) ๓ ให้มีแผนกคดีวินัยทางการเงินและการคลังในศาลปกครองกลางและศาลปกครองสูงสุด

องค์คณะ อำนวยการหน้าที่ และวิธีพิจารณาของศาลแผนกคดีวินัยทางการเงินและการคลัง ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง”

ประเด็นความเห็นหรือข้อเสนอแนะของสภาปฏิรูปแห่งชาติ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ พรรคการเมือง กลุ่มการเมือง ผู้ที่กรรมการเชิญมาให้ความเห็น และประชาชนที่ควรบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ เสนอให้ฝ่ายบริหาร หรืออื่นๆ

สภาปฏิรูปแห่งชาติ (ไม่มี)

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ (ไม่มี)

พรรคการเมือง (ไม่มี)

ประชาชน (ไม่มี)

กรรมาธิการยื่นขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ไม่มี)

ประเด็นการพิจารณาของคณะกรรมาธิการ

ฝ่ายเลขานุการคณะอนุกรรมาธิการชี้แจงต่อที่ประชุมว่า มาตรา (๓/๑/๔) ๓ เกิดจากความเห็นชอบของที่ประชุมคณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญที่เห็นควรให้มีแผนกศาลวินัยการเงินและการคลังในศาลปกครองกลางและศาลปกครองสูงสุด ซึ่งมีพื้นฐานมาจากมาตรา ๒๕๓ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ที่ระบุว่า คดีข้อพิพาทที่เกี่ยวกับวินัยการเงินและการคลังให้เป็นคดีที่อยู่ในอำนาจของศาลปกครอง

กรรมาธิการแสดงความเห็น ดังนี้

- เห็นด้วยกับการที่จะให้มีแผนกศาลวินัยการเงินและการคลังในศาลปกครองกลางและศาลปกครองสูงสุด เพราะข้อขัดแย้งที่นำไปสู่เรื่องวินัยการเงินและการคลังจะเกี่ยวข้องกับหน่วยงานของรัฐหรือการปฏิบัติหน้าที่ของนักการเมือง ซึ่งเป็นกิจกรรมทางการปกครองเป็นส่วนใหญ่ และการพิจารณาคดีในลักษณะนี้จะเป็นการได้ส่วน ซึ่งศาลปกครองมีความชำนาญในการได้ส่วน อย่างไรก็ตาม มีความกังวลในเรื่องบุคลากรของศาลปกครองที่อาจจะขาดความชำนาญในเรื่องวินัยการเงินและการคลังหรือไม่

- เห็นด้วยกับการที่จะให้มีแผนกศาลวินัยการเงิน และการคลังในศาลปกครองกลางและศาลปกครองสูงสุด เพราะเรื่องวินัยการเงินและการคลัง มีอยู่ในขอบข่ายวิชารัฐประศาสนศาสตร์หรือบริหารรัฐกิจ

- เห็นด้วยกับการที่จะให้มีแผนกศาลวินัยการเงินและการคลังในศาลปกครองกลางและศาลปกครองสูงสุด ซึ่งไม่น่ากังวลในเรื่องบุคลากรของศาลปกครองที่อาจจะขาดความชำนาญในเรื่องวินัยการเงินและการคลัง เพราะมีการคัดเลือกจากหน่วยงานภาครัฐหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับด้านนี้ เช่น สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน เป็นต้น

ประธานกรรมาธิการกล่าวว่า ตามพระราชบัญญัติการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒ กำหนดให้มีคณะกรรมการวินัยทางงบประมาณและการคลัง จึงควรเปลี่ยนชื่อแผนกศาลที่จะตั้งขึ้นใหม่ให้สอดคล้องกันด้วยหรือไม่

- กรรมาธิการแสดงความเห็นว่า การตั้งชื่อแผนกศาลที่จะตั้งขึ้นใหม่ว่า ศาลวินัยการเงินและการคลังมีความครบถ้วนสมบูรณ์แล้ว โดย “การเงิน” เป็นเรื่องการเบิกจ่ายเงิน การเก็บรักษาทรัพย์สินของรัฐ ซึ่งเป็นเรื่องการบริหารการคลังในระดับองค์กร และคำว่า “การคลัง” จะเป็นเรื่องการคลังในระดับมหภาค เช่น การก่อหนี้ของภาครัฐ ส่วนคำว่า “งบประมาณ” เป็นเรื่องการจัดทำแผนงบประมาณหรือวงจรรประจำปี ซึ่งหากจะตัดคำว่า “การเงิน” แล้วเหลือเพียงคำว่า “การคลัง” และ “งบประมาณ” ก็ยังคงความหมายเดิมแต่จะไม่ครอบคลุมความหมายทางวิชาการด้านการเงิน

ประธานกรรมการกล่าวว่าการจะกำหนดชื่อเป็น แผนกศาลวินัยทางการเงินการคลังและการงบประมาณ ตามมาตรา ๒๕๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ที่บัญญัติว่า คณะกรรมการวินัยทางการเงินและการคลังเป็นอิสระเพื่อทำหน้าที่วินิจฉัยการดำเนินการที่เกี่ยวกับวินัยทางการเงิน การคลัง และการงบประมาณ จะได้หรือไม่

- กรรมการแสดงความคิดเห็นว่า คำว่า “การคลัง” คือเรื่องของการทำบัญชี การเงิน และการพัสดุ รวมถึงการงบประมาณด้วย

- ประธานกรรมการกล่าวว่าการจะกำหนดชื่อเป็นแผนกศาลวินัยการเงินและการคลัง ได้หรือไม่

- กรรมการแสดงความคิดเห็นว่า ควรคงคำว่า “การงบประมาณ” ไว้ เพราะเป็นเรื่องใหญ่ ส่วนคำว่า “การเงิน” ให้รวมอยู่ใน “การคลัง” ได้

- ประธานกรรมการขอแสดงความคิดเห็นในฐานะกรรมการว่า ควรกำหนดชื่อเป็นแผนกศาลวินัยการคลังและการงบประมาณ ซึ่งควรจะอยู่ในศาลอุทธรณ์ในศาลยุติธรรม เนื่องจากเป็นคดีที่มีความเชื่อมโยงกับคดีทุจริตคอร์รัปชัน และเพื่อให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติและสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้ยื่นฟ้องคดีได้ รวมถึงจะมีความเชื่อมโยงกับศาลฎีกาในการตัดสินคดี เช่น กรณีการถอดถอนนายกรัฐมนตรี เรื่องจะถูกส่งไปยังคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ จากนั้นจะถูกส่งไปยังวุฒิสภาหรือสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ซึ่งหากพบว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอาจดำเนินนโยบายก่อให้เกิดความเสียหายทางงบประมาณ เรื่องก็จะถูกส่งไปยังแผนกศาลวินัยการคลังและการงบประมาณในศาลอุทธรณ์ในศาลยุติธรรม และจะส่งต่อไปยังศาลฎีกา ซึ่งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติสามารถนำคำวินิจฉัยของศาลฎีกาไปดำเนินคดีอาญาได้ แต่หากแผนกศาลวินัยการคลังและการงบประมาณอยู่ในศาลปกครอง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติก็ต้องเริ่มได้สวนใหม่ทั้งหมด นอกจากนี้ การพิจารณาวินิจฉัยคดีของศาลปกครองเดิมมีความล่าช้า หากกำหนดให้แผนกศาลวินัยการคลังและการงบประมาณที่จะตั้งขึ้นใหม่ อยู่ในศาลปกครองจะทำให้การพิจารณาวินิจฉัยคดีมีความล่าช้าด้วยหรือไม่

กรรมการแสดงความคิดเห็นและสอบถาม ดังนี้

- หากแผนกศาลวินัยการคลังและการงบประมาณอยู่ในศาลอุทธรณ์ในศาลยุติธรรมจะมีการวินิจฉัยโทษฐานความผิดในลักษณะใด

- ประธานกรรมการชี้แจงในฐานะกรรมการว่า หากพิจารณาตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน การวินิจฉัยโทษฐานความผิดของแผนกศาลวินัยการคลังและการงบประมาณที่อยู่ในศาลอุทธรณ์ในศาลยุติธรรมจะต้องมีการชำระค่าปรับทางปกครองและอาจต้องชำระค่าเสียหายทางแพ่งด้วย

- กรรมการแสดงความคิดเห็นว่า หากให้แผนกศาลวินัยการคลังและการงบประมาณอยู่ในศาลอุทธรณ์ในศาลยุติธรรม แต่การวินิจฉัยโทษฐานความผิดจะต้องชำระค่าปรับทางปกครองจะมีความลักลั่นหรือไม่

- ประธานกรรมการในฐานะกรรมการชี้แจงว่า หากให้แผนกศาลวินัยการคลังและการงบประมาณอยู่ในศาลชั้นอุทธรณ์ในศาลยุติธรรม ก็จะไม่เรียกโทษฐานความผิดว่าค่าปรับทางปกครอง โดยจะเรียกเป็นค่าปรับทางแพ่ง เช่น การชดใช้ค่าเสียหาย

- กรรมการแสดงความเห็นว่า คดีที่เกี่ยวกับแผนกศาลวินัยการคลังและการงบประมาณจะใช้อำนาจคดีทางปกครองเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งศาลปกครองสามารถใช้อำนาจหยุดการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายได้ แต่ศาลอุทธรณ์ในศาลยุติธรรมจะมีอำนาจหยุดการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายได้หรือไม่

ฝ่ายเลขานุการคณะอนุกรรมการชี้แจงต่อที่ประชุมว่า แผนกศาลวินัยการคลังและการงบประมาณมีความเกี่ยวข้องกับคดีทางปกครอง โดยปัจจุบันมีคณะกรรมการวินัยทางการเงินและการคลังที่เป็นอิสระเพื่อทำหน้าที่วินิจฉัยการดำเนินการที่เกี่ยวกับวินัยทางการเงินการคลังและการงบประมาณที่มีการดำเนินการและมีอำนาจวินิจฉัยโทษฐานความผิดเช่นเดียวกับคดีทางปกครอง ซึ่งไม่ใช่ความรับผิดทางแพ่ง แต่หากจะให้แผนกศาลวินัยการคลังและการงบประมาณอยู่ในศาลอุทธรณ์ในศาลยุติธรรมก็จะต้องบัญญัติกฎหมายใหม่

- หากให้แผนกศาลวินัยการคลังและการงบประมาณอยู่ในศาลอุทธรณ์ในศาลยุติธรรม คดีทุจริตคอร์รัปชันจะถูกส่งไป ๓ ช่องทาง คือ ๑) วุฒิสภาถอดถอน ๒) ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ๓) แผนกศาลวินัยการคลังและการงบประมาณ ซึ่งหากเป็นการพิจารณาวินิจฉัยในศาลเดียวกันจะทำให้การอ้างอิงหลักฐานทำได้ง่ายกว่าหรือไม่

- ศาลยุติธรรมพิจารณาคดีที่เกี่ยวกับความยุติธรรมทางอาญาและความยุติธรรมทางแพ่ง ซึ่งเป็นเรื่องเอกชนต่อสิทธิหน้าที่ แต่คดีแผนกศาลวินัยการคลังและการงบประมาณอยู่ในขอบข่ายรัฐประศาสนศาสตร์หรือบริหารรัฐกิจซึ่งมีการดำเนินการทางปกครอง อย่างไรก็ตาม หากเป็นการพิจารณาวินิจฉัยในศาลเดียวกันจะทำให้การอ้างอิงหลักฐานทำได้ง่าย แต่จะเรียกการวินิจฉัยโทษฐานความผิดอย่างไร เพราะเป็นค่าปรับทางปกครอง ไม่ใช่ค่าปรับทางอาญา

- หากให้แผนกศาลวินัยการคลังและการงบประมาณอยู่ในศาลอุทธรณ์ในศาลยุติธรรม การวินิจฉัยโทษฐานความผิดจะมีลักษณะความผิดทางแพ่ง ซึ่งในการพิจารณาวินิจฉัยคดีแพ่งจะต้องรอผลการพิจารณาวินิจฉัยคดีอาญาเสียก่อน ดังนั้น หากคดีทุจริตคอร์รัปชันมีความเกี่ยวข้องกับคดีอาญาทำให้จะต้องรอผลการพิจารณาวินิจฉัยคดีอาญาก่อนที่จะพิจารณาวินิจฉัยคดีทางแพ่ง ซึ่งจะทำให้เกิดความล่าช้าในการพิจารณาวินิจฉัยคดี แต่หากแผนกศาลวินัยการคลังและการงบประมาณอยู่ในศาลปกครองจะทำให้หยุดการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐได้ ส่วนปัญหาความล่าช้าในการพิจารณาวินิจฉัยคดีในศาลปกครองควรต้องแก้ไขที่กระบวนการในการพิจารณาวินิจฉัยคดี

- การพิจารณาว่าแผนกศาลวินัยการคลังและการงบประมาณควรจะอยู่ในศาลชั้นอุทธรณ์ในศาลยุติธรรมหรือศาลปกครองจะต้องยึดหลักการพิจารณาวินิจฉัยคดีซึ่งมีลักษณะทางปกครอง ส่วนปัญหาความล่าช้าในการพิจารณาวินิจฉัยคดีในศาลปกครองควรต้องแก้ไขที่การออกแบบและกระบวนการในการ

พิจารณาวินิจฉัยคดี เช่น การออกแบบให้การพิจารณาคดีแต่ละศาลมีความเชื่อมโยงกันอย่างไร การดำเนินการแต่ละคดีจะทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้อย่างไร เป็นต้น

- ในประเทศฝรั่งเศสจะมีศาลบัญชี และศาลวินัยงบประมาณและการคลัง หากศาลบัญชีตรวจสอบพบความผิดปกติเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของผู้บริหารในเรื่องที่ผิดวินัยทางการเงินการคลัง ก็จะส่งเรื่องไปยังศาลวินัยงบประมาณและการคลังเพื่อดำเนินการทางด้านวินัยต่อไป หรือหากศาลบัญชีพบว่าการดำเนินการดังกล่าวเกิดจากการทุจริตจะส่งเรื่องให้อัยการสูงสุดดำเนินการฟ้องเป็นคดีอาญาต่อศาลอาญาต่อไป ซึ่งอาจนำมาปรับใช้กับประเทศไทยในการเชื่อมโยงบทบาทระหว่างหน่วยงานและศาลต่าง ๆ เช่น บทบาทของสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินและแผนกศาลวินัยการคลังและการงบประมาณในศาลปกครอง

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการชี้แจงต่อที่ประชุมว่า คดีที่เกี่ยวกับวินัยการเงินและการคลัง จะต้องมีการออกคำสั่งทางปกครองของคณะกรรมการวินัยทางการเงินและการคลัง โดยการอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวจะต้องอุทธรณ์ไปยังศาลปกครอง ซึ่งฐานของการฟ้องคดี คือ คำสั่งทางปกครองของคณะกรรมการวินัยทางการเงินและการคลัง ดังนั้น แผนกศาลวินัยการคลังและการงบประมาณควรจะอยู่ในศาลปกครอง

มติของคณะกรรมการ

ที่ประชุมคณะกรรมการมีมติให้แก้ไขร่างมาตรา มาตรา (๓/๑/๔) ๓ ที่คณะกรรมการยก ร่างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญเบื้องต้นเป็นผู้เสนอ ดังนี้

“มาตรา (๓/๑/๔) ๓ ให้มีแผนกคดีวินัยทางการเงินและการคลังและการงบประมาณในศาลปกครองกลางและศาลปกครองสูงสุด

องค์คณะ อำนาจหน้าที่ และวิธีพิจารณาของศาลแผนกคดีวินัยทางการเงินและการคลังและการงบประมาณ ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง”

ส่วนที่ ๕ ศาลทหาร

ไม่มีการแก้ไข

“ส่วนที่ ๕

ศาลทหาร”

ประเด็นความเห็นหรือข้อเสนอแนะของสภาปฏิรูปแห่งชาติ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ พรรคการเมือง กลุ่มการเมือง ผู้ที่กรรมาธิการเชิญมาให้ความเห็น และประชาชนที่ควรบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ เสนอให้ฝ่ายบริหาร หรืออื่นๆ (ไม่มี)

กรรมาธิการยื่นขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ไม่มี)

ประเด็นการพิจารณาของคณะกรรมการ (ไม่มี)

มติของคณะกรรมการ

ที่ประชุมคณะกรรมการมีมติให้คงไว้ตามร่างที่คณะกรรมการยก ร่างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญเบื้องต้นเป็นผู้เสนอ

มาตรา (๓/๑/๕) ๑ไม่มีการแก้ไข

“มาตรา (๓/๑/๕) ๑ ศาลทหารมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาซึ่งผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารและคดีอื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การแต่งตั้งและการให้ตุลาการศาลทหารพ้นจากตำแหน่ง ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ”

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการได้ชี้แจงว่า มาตรานี้ได้นำมาจากมาตรา ๒๒๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

ประเด็นความเห็นหรือข้อเสนอแนะของสภาปฏิรูปแห่งชาติ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ พรรคการเมือง กลุ่มการเมือง ผู้ที่กระทำความผิดมาให้ความเห็น และประชาชนที่ควรบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ เสนอให้ฝ่ายบริหาร หรืออื่น ๆ

ประชาชน เล่มที่ ๕ หน้าที่ ๗๕ ลำดับที่ ๗

กรรมการยื่นขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ไม่มี)

ประเด็นการพิจารณาของคณะกรรมการ (ไม่มี)

มติของคณะกรรมการ

ที่ประชุมคณะกรรมการมีมติให้คงไว้ตามร่างมาตรา (๓/๑/๕) ๑ ที่คณะกรรมการยกร่างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญเบื้องต้นเป็นผู้เสนอ

ต่อจากนั้น ประธานกรรมการขอให้ที่ประชุมพิจารณามาตรา (๓/๑/๒) ๒ (๕) ซึ่งคณะกรรมการได้มีมติให้รอการพิจารณา โดยมีกรรมการอภิปรายแสดงความคิดเห็น (๕) ของมาตรา (๓/๑/๒) ๒ ดังนี้

- กรรมการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญในส่วนของผู้ทรงคุณวุฒิใน (๕) นั้น ควรมีจำนวน ๑ คน โดยมาจากการเลือกของสมาชิกวุฒิสภา

พลเอก ยอดยุทธ บุญญาธิการ กรรมการ ได้แสดงความคิดเห็นว่า ไม่ติดใจในเรื่องจำนวนของกรรมการสรรหาตาม (๕) แต่ควรมาจากการเลือกของวุฒิสภา เนื่องจากสมาชิกวุฒิสภานั้นยังไม่มีมติชัดเจนในเรื่ององค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ ในส่วนที่มีการตั้งข้อสังเกตว่าหากให้วุฒิสภาเลือกกรรมการสรรหาตาม (๕) แล้ว และท้ายที่สุดวุฒิสภาก็จะเป็นองค์กรที่ให้ความเห็นชอบตุลาการศาลรัฐธรรมนูญนั้นโดยส่วนตัวเห็นว่าไม่น่าจะเป็นปัญหา เพราะตาม (๒) ก็เป็นการเลือกโดยพรรคการเมืองฝ่ายค้านและฝ่ายรัฐบาลซึ่งอยู่ในสภาผู้แทนราษฎรด้วย รวมทั้งโดยปกติวุฒิสภาก็จะเป็นองค์กรที่ให้ความเห็นชอบผู้ทรงคุณวุฒิในองค์กรต่าง ๆ อยู่แล้วซึ่งวุฒิสภาก็มีรูปแบบ กระบวนการและวิธีการในการเลือกสรรที่ชัดเจนเป็นแนวทางปฏิบัติที่มีความรอบคอบในการดำเนินการดังกล่าวอยู่แล้ว

- ควรให้วุฒิสภาเป็นผู้เลือกกรรมการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตาม (๕) เนื่องจากตาม (๒) มีผู้แทนจากพรรคการเมืองในสภาผู้แทนราษฎรแล้วจึงควรมีผู้แทนที่ได้รับเลือกจากวุฒิสภาด้วย

- เจตนาในการบัญญัติ (๕) เพื่อให้มีผู้แทนของภาคประชาสังคมหรือผู้แทนของสมาชิกคุณธรรม แต่ถ้าวัดต้องการให้วุฒิสภาเป็นผู้เลือกผู้ทรงคุณวุฒิเข้าไปเป็นกรรมการสรรหาที่ต้องกำหนดให้ชัดเจนว่าให้วุฒิสภาเลือกจากบุคคลในภาคประชาสังคม

- หากให้วุฒิสภาเป็นองค์กรที่เลือกกรรมการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอาจเกิดข้อครหาได้ว่าวุฒิสภาสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเองและให้ความเห็นชอบเอง จึงควรให้สมาชิกคุณธรรม หรือองค์กรอื่นเป็นผู้เลือก หรือไม่เช่นนั้นก็ควรตัด (๕) ออก

- ควรให้สมาชิกคุณธรรมเป็นผู้เลือกกรรมการสรรหาตาม (๕) เพราะควรมีผู้แทนในส่วนที่มีความเชื่อมโยงกับประชาชน เนื่องจากประชาชนน่าจะต้องมีส่วนในเรื่องความรู้ ความเข้าใจและความคิดเห็นในเรื่องการเป็นตัวแทน

- เสนอให้ตัด (๕) หากไม่ตัดควรเปลี่ยนถ้อยคำจาก “ผู้ทรงคุณวุฒิ” เป็น “ตัวแทน” หรือ “ผู้แทน” เพราะหากใช้คำว่า “ผู้ทรงคุณวุฒิ” อาจเป็นการกีดกันบุคคลต่าง ๆ ที่จะมาจากภาคประชาสังคมที่อาจจะไม่ได้สำเร็จการศึกษาในระดับที่กำหนดแต่เป็นบุคคลที่มีความน่าเชื่อถือและสังคมให้การยอมรับ โดยต้องกำหนดให้กรรมการสรรหาตาม (๕) มาจากการเลือกของสมาชิกคุณธรรมหรือสมาชิกชาพลเมือง

ฝ่ายเลขานุการคณะอนุกรรมการได้ชี้แจงว่า เจตนาในการร่าง (๕) นี้ คือ ต้องการให้กรรมการสรรหาที่มาจากสมาชิกคุณธรรมเข้าไปดำเนินการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญในประเด็นการตรวจสอบคุณธรรมจริยธรรมซึ่งเป็นคุณสมบัติที่สำคัญของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

- มีความกังวลว่าหากให้สมาชิกคุณธรรมเป็นผู้เลือกกรรมการสรรหาแล้วอาจเลือกคนของสมาชิกคุณธรรมเข้ามาเป็นกรรมการสรรหา

- วุฒิสภามีหน้าที่ในการให้ความเห็นชอบตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอยู่แล้วจึงไม่ควรให้เป็นผู้เลือกกรรมการสรรหาอีก

- สมาชิกคุณธรรมนั้นยังไม่มี ความชัดเจนว่ามีองค์ประกอบอย่างไร หากมีองค์ประกอบจำนวนมากอาจเกิดปัญหาในการเลือกกรรมการสรรหาได้ ถ้ายังไม่มีความชัดเจนในเรื่องดังกล่าวก็ควรตัด (๕) ออก

- สมาชิกคุณธรรมที่จะเกิดขึ้นนั้นมีกลไกที่ชัดเจนกว่าองค์กรอื่นใด หากให้สมาชิกคุณธรรมเป็นผู้เลือกกรรมการสรรหาสมาชิกคุณธรรมก็น่าที่จะมีกลไกที่เหมาะสมในการเลือกกรรมการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญได้ในระยะเวลาที่สั้น

- การเลือกกรรมการสรรหาตาม (๕) นั้น อาจกำหนดให้สมาชิกชาพลเมืองประจำจังหวัดเลือกมาจังหวัดละ ๑ คน เนื่องจากในแต่ละจังหวัดจะมีกลไกที่จะทำให้ทราบว่าบุคคลใดเป็นผู้ที่มีความเหมาะสมเมื่อได้มาครบ ๗๗ จังหวัดแล้วก็ให้สมาชิกคุณธรรมเป็นผู้เลือก

พลเอก ยอดยุทธ บุญญาธิการ กรรมการ ได้แสดงความคิดเห็นว่า ยังไม่มีความชัดเจนในเรื่องของสมาชิกคุณธรรมและสมาชิกชาพลเมืองว่ามีองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่อย่างไร จึงควรรอการพิจารณาในส่วนนี้ไว้ก่อน และหากประสงค์ให้มีการตรวจสอบคุณธรรมก็ควรมีสัดส่วนของผู้แทนสมาชิกคุณธรรมอยู่ในกรรมการสรรหาของทุกองค์กร

- หากสมาชิกวุฒิสภา และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเมืองยังมีความไม่ชัดเจนอาจกำหนดให้องค์กรที่รู้จักผู้เชี่ยวชาญในองค์กรที่มีใช้ภาครัฐเป็นผู้เลือกกรรมการสรรหาตาม (๕) ก็ได้

- อาจกำหนดให้องค์กรสตรีหรือคนพิการที่มีการจดทะเบียนตามกฎหมายเข้ามาเป็นผู้เลือกกรรมการสรรหาตาม (๕)

ประธานกรรมการได้เสนอให้รอการพิจารณามาตรา (๓/๑/๒) ๒ (๕) ไว้ก่อนเพื่อรอความชัดเจนของสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งที่ประชุมเห็นชอบ

จากนั้นประธานกรรมการได้ขอให้ นางกาญจนารัตน์ ลีวีโรจน์ เลขานุการกรรมการ เสนอข้อสังเกตของนายมีชัย วีระไวทยะ กรรมการ ที่เกี่ยวข้องกับศาลซึ่งมีความสอดคล้องกับพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

นางกาญจนารัตน์ ลีวีโรจน์ เลขานุการกรรมการ ได้กล่าวว่า ข้อสังเกตของนายมีชัย วีระไวทยะ กรรมการ มีดังนี้ “หากศาลพิจารณาพิพากษาอรรถคดีแล้วเห็นว่ากฎหมายในประเด็นใดก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรม ศาลอาจแจ้งให้คณะรัฐมนตรีทราบเพื่อพิจารณาดำเนินการตามที่เห็นสมควร ทั้งนี้ เพื่อให้ศาลมีส่วนร่วมในการพัฒนากฎหมาย เพื่อสร้างความเป็นธรรมในสังคม”

ในส่วน of ศาลปกครองนั้นหากมีคำพิพากษาในกรณีใดแล้วหากมีผลกระทบเกี่ยวกับกฎหมายที่สร้างความไม่เป็นธรรม สำนักงานศาลปกครองในฐานะหน่วยธุรการก็จะแจ้งคำพิพากษาไปยังคณะรัฐมนตรีซึ่งคณะรัฐมนตรีก็จะดำเนินการให้มีการแก้ไขกฎหมาย กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องหรือมีมติแจ้งเวียนไปยังส่วนราชการต่าง ๆ ต่อไป

กรรมการแสดงความคิดเห็น ดังนี้

- ควรกำหนดให้ส่วนราชการต่าง ๆ หากเกิดปัญหาที่มีผลกระทบเกี่ยวกับกฎหมายหรือด้านอื่น ๆ ที่สร้างความไม่เป็นธรรม สามารถแจ้งให้หน่วยงานต้นสังกัด หรือคณะรัฐมนตรีดำเนินการแก้ไขปรับปรุงได้ด้วย

- ควรมีการบูรณาการข้อมูลสัญญาณเตือนภัยทางสังคมเพื่อให้หน่วยงานต่าง ๆ เกิดการบูรณาการซึ่งจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและแก้ไขในระดับนโยบายในทุกรูปแบบและทุกระดับ

ในประเด็นดังกล่าวประธานกรรมการได้เสนอให้เพิ่มความเป็นบรรทัดฐานของมาตรา (๒/๒/-) ๑๑ ดังนี้

“ในกรณีที่ศาลและหน่วยงานของรัฐซึ่งมีหน้าที่บังคับใช้กฎหมายเห็นว่ากฎหมายหรือกฎใดก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมต่อประชาชนหรือไม่เป็นไปตามมาตรานี้ ให้ศาลหรือหน่วยงานของรัฐดังกล่าวส่งความเห็นเช่นนั้นไปยังคณะรัฐมนตรีและรัฐสภาเพื่อดำเนินการแก้ไขต่อไป”

ประธานกรรมการขอให้คณะกรรมการนำไปพิจารณาเบื้องต้นก่อนโดยจะมีการนำประเด็นดังกล่าวกลับมาพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง

ประธานกรรมการได้กล่าวว่า เนื่องจากร่างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญในส่วนของ การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐยังมีความไม่สมบูรณ์ในหลายส่วนจึงขอส่งร่างดังกล่าวให้คณะกรรมการในวันพฤหัสบดีที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๕๘ โดยจะมีการพิจารณารายมาตราในวันศุกร์ที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๕๘ เพื่อให้คณะกรรมการ

ได้มีโอกาสในการพิจารณาและเสนอคำขอแก้ไขเพิ่มเติม โดยวันพฤหัสบดีที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๕๘ จะมีการพิจารณา ๒ ประเด็น คือ ๑. ประเด็นร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ฉบับที่ ...) พ.ศ. .... ที่ประธานคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ฉบับที่ ...) พ.ศ. .... ส่งมายังคณะกรรมการ และ ๒. ประเด็นการพิจารณาทบทวนร่างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเสนอข่าวของสื่อมวลชนที่มีลักษณะของ hate speech

ระเบียบวาระที่ ๔ เรื่องอื่น ๆ

ที่ประชุมมีมติให้นัดประชุมครั้งต่อไปในวันพฤหัสบดีที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๕๘ เวลา ๐๙.๐๐ นาฬิกา ณ ห้องประชุมงบประมาณ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๓

เมื่อประชุมเป็นเวลาพอสมควรแล้ว ประธานกรรมการได้กล่าวขอบคุณผู้เข้าร่วมประชุม และกล่าวปิดการประชุม

เลิกประชุมเวลา ๑๗.๐๗ นาฬิกา

นางสาวอัจฉรา สอนสมุทร

วิทยาการชำนาญการ

นายสกันธ์ พรหมบุญตา

นิติกรปฏิบัติการ

นายจิรวีร์ อันทะชิต

นิติกรปฏิบัติการ

นายรัฐภูมิ คำศรี

นิติกรชำนาญการ

นางสาววรินทร์ทร ปณีธานธรรม

วิทยาการปฏิบัติการ

นายเฉลิมศักดิ์ ใจขำนิ

วิทยาการปฏิบัติการ

ผู้จัดบันทึกการประชุม

นางสาวจินดารักษ์ แสงกาญจนวนิช

ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานบริการเอกสารอ้างอิง

สำนักกรรมการ ๒

ผู้ตรวจบันทึกการประชุม

เอกพล ยุทธนากรชัย/พิมพ์